

НАВРУЗ ТАНТАНАЛАРИ

Юртимиз узра кезаётган Наврӯз шукуҳи ҳар бир күнгилни забт этиб ултурди, шубҳасиз. Узининг баҳорий кайфиятио, шифобахши таомлари билан уйгоқликка ундашию, яшариши ва яшнатишга чорлаши билан унга бўлган интиқлики юз чандон ортириб юборган Наврӯз яна биз билан. Табиийки, халқимизнинг қадимий ва

руҳ 21 март куни пойтахтимиздаги Алишер Навоий номидаги Узбекистон Миллий bogida ming bir жилва билан намоён бўлди. Бу ерда Қорақалпогистон Республикаси, барча вилоятлар ва Тошкент шаҳри жамоатчилиги, дипломатик корпус, халқаро ташкилотлар вакиллари тупланди.

Тантанада Узбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов иштирок этди.

Юртбошимиз қадим тарихимиз ва маданиятимиз, миллий узлигимиз тимсоли бўлган инсон руҳи ва қалбини янгилайдиган, пок орзу-ҳукмрон. Ризқу насибадан, гўзаллигу по-клидан, эзгуликдан яралган бу

уйғотадиган фазилатли айём билан қутлар экан, Наврӯзи олам ўз моҳияти, ўз руҳи, ўз нафаси билан халқимизнинг олижаноб қалбини, унинг асл табиатини ифода этади, — дея таъкидладилар. — Шунинг учун ҳам ҳеч қандай куч Наврӯзни на зўрлик, на алдов билан халқимиз хотирасидан, мъянавий ҳаётимиздан учира одди.

Қутлуг Наврӯз тонгидаги айтилган тилаклар ижобат бўлсин, бу тонг абадий бўлсин!

Ф.КАРИМОВ

Зўрма-зўраки иш
8-бет

Юлдузхоним – “ЎЗБЕК
МАДОННАСИ”
13-бет

“MASHHURA” –
МЕХМОНИМИЗ
14-бет

ВИЛОЯТ КЕНГАШИ СЕССИЯСИ

Термида халқ депутатлари Сурхондарё вилоят Кенгашининг сессияси бўлди. Унда вилоятдан сайланган Олий Мажлис депутатлари, туман ҳокимлари, вилоят ташкилотлари, республика вазирлар ва идоралари раҳбарлари иштирок этди.

Сессияда Узбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов нутқ сўзлади.

Давлатимиз раҳбари ўз сўзида Сурхон воҳасини жаҳнубий сарҳадларимизнинг мустаҳкам қалқони, дея тарьиғлади. Ўтган йили “Алломеш” достонининг 1000 йиллиги кенг нишонланганда вилоятни нафақат республикализ, балки бутун жаҳон қайта кашф этганини қайд этди.

Юртбошимиз вилоятни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришда эришилган ютуклар билан бир қаторда, ислоҳотларни ўтказишида сусткашликларга, хато ва камчилликларга ҳам ўйл кўйилаётганини таъкидлади. Кейинги йиллар давомида вилоятда паҳта етиштириш режаси сурункасига бажарилмай келмоқда, ҳосилдорлик дараҷаси ҳам тобора пасайиб бораётir. Ўтган йили “занг” касалига чалингани боис фалла тайёрлаш режаси 54 фоизга уddeланди, холос. Бундай кониқарсиз аҳволнинг бош сабаби ислоҳотлар ўтказишида етарлича қатъиятнинг йўклиги, тадбиркорликка кенг ўйл очилмаётганидадир. Бу эса пиорвард натижада одамларнинг турмуш дараҷасига салбий таъсир

этмоқда.

Президент Ислом Каримов вилоятдаги вазиятни яхшилаш бўйича кўрилиши лозим бўлган чора-тадбирлар ҳақида гапирав экан, аввало, кадрлар масаласига жиддий этибор қаратиш зарурлигини таъкидлади.

Сессияда ташкилий масала кўрилди.

Вилоят ҳокими Ж. Норалиев бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан ўз вазифасидан озод этилди.

Президент Ислом Каримовнинг тавсиясига кўра депутатлар республика Башварзирининг ўринбосари Кишлөк ва сув хўжалиги вазири вазифасида ишлаб келётган Б. Олимжоновни Сурхондарё вилояти ҳокими этиб тасдиқладилар.

Сессияда сўзга чиқкан Шербод тумани ҳокими А. Лапасов, Термиз Давлат университетининг ректори Н. Тўраев, “Аёл ва замон” газетасининг бош муҳаррири Ж. Эргашева, Олий Мажлис депутати, “Тафаккур” журналининг бош муҳаррири, таникли ёзувчи Э. Аъзамов вилоятдаги ислоҳотлар жараёнини жадаллаштириш учун, Йўлбошимиз таъкидлаганидек, турли бўғиндаги раҳбарлар, кенг жамоатчилик вакиллари, зиёлилар ҳамжихат ва халқ билан ҳамнафас бўлиб ҳаракат қилиши зарурлигини айтдилар.

**Мусулмон НАМОЗОВ,
Чори ТЎХТАЕВ,
ЎЗА мухбирлари.**

Мамлакатимиз Президенти Ислом Каримовнинг вилоят кенгаши сессиясида сўзлаган нутқини газетамизнинг 3-, 4-, 5- сахифаларида ўқиисиз.

СҮНГИ УЧ КУН МУЖДАЛАРИ

ФАРМОН

“Банк тизимини янада эркинлаштириш ва ислоҳ қилиш борасидаги чора-тадбирлар тўғрисида” Узбекистон Республикаси Президентининг Фармони чиқди.

ЯНГИ ҲОКИМ

Узбекистон Республикаси Президентининг Фармонига кўра Узбекистон Республикаси Конституциясининг 93-моддасининг 12-банди ва 102-моддасига мувофиқ Бахтиёр Олимжонов Сурхондарё вилоятининг ҳокими этиб тайинланди ва ушбу масала халқ депутатлари вилоят Кенгашининг тасдиғига кўйилди.

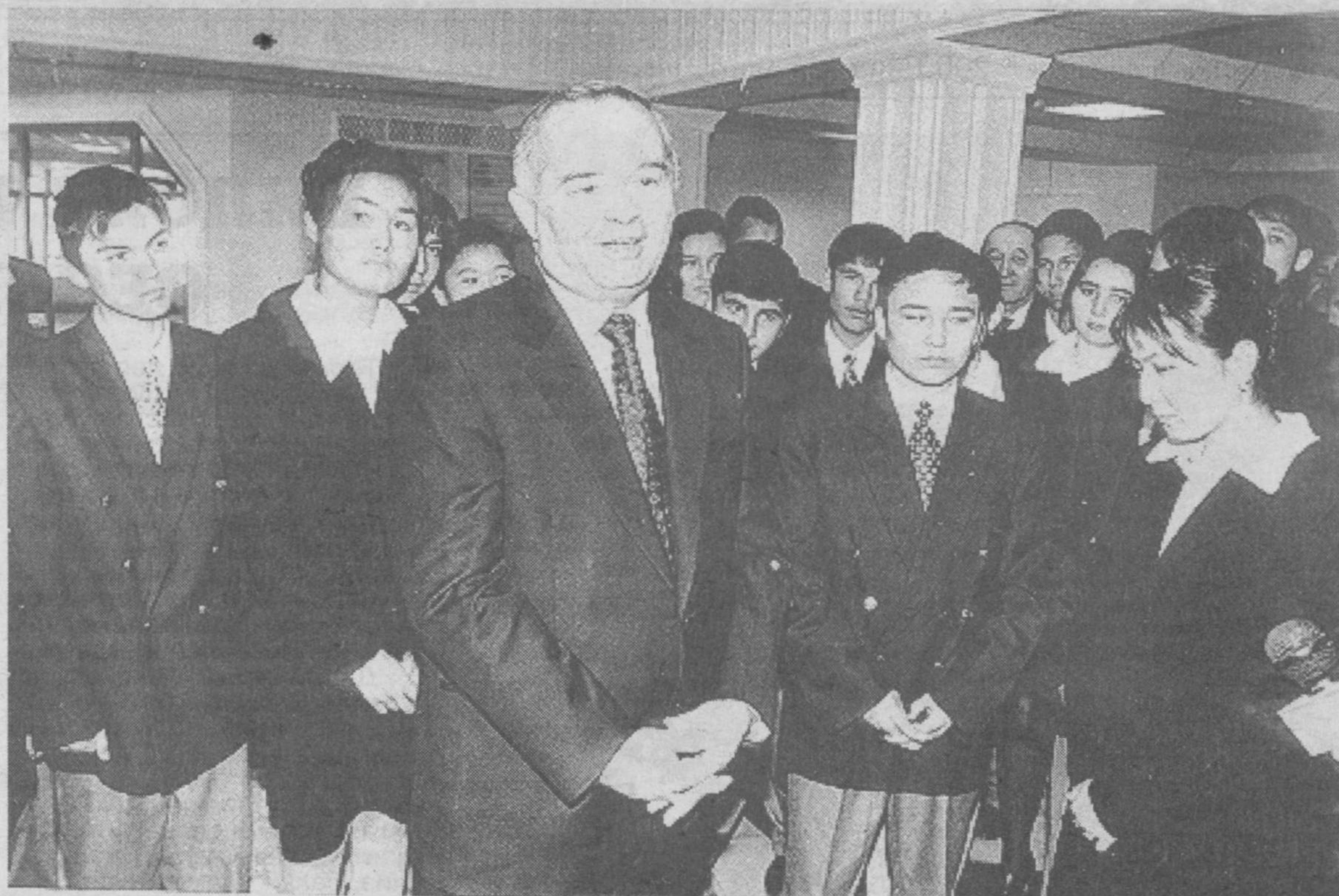
ТУҲФА

Тинчлик, тотувлик ва меҳр-мурувват шодиёнаси — Наврӯз байрами кунларида Узбекистон Кизил ярим ой жамияти республикамиз бўйлаб кўплаб хайрли тадбирларни амалга ошироқда. Жумладан, Қашқадарё, Сирдарё вилоятларида ижтимоий ҳимояга мухтож хонадонларга озиқ-овқат маҳсулотлари, кийим-кечак улашилди. Жиззах вилоятидаги шундай оиласларнинг 20 нафар талабасига маҳсус ҳисоб рақами очилиб, омонат дафтарчалари берилди.

ОРЗУ-УМИДЛАР МАСКАНИ

Мамлакатимиз бўйлаб улуг айём — Наврӯзи оламнинг таравотли кунлари давом этмоқда. Мъалумки, ана шу эзгулик ва баҳт, уйғониш ва яратувчаник байрами арафасида пойтахтимизда Ўзбекистон банклар ассоциациясига қарашли Банкларро молиявий хизмат маркази, «Хобас — ТАГО» Ўзбекистон-Швейцария-Германия қўшма корхонаси, Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлигининг янги бинолари каби қатор янгидан янги иншоотлар фойдаланишига топширилди. Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети қошидаги Шайхонтоҳур академик лицейи ҳам байрам арафасида топширилган янги биноларнинг бириди.

Пойтахтимиз кўркига кўрк қўшаётган академик лицейнинг тарихи мамлакатимиз Президенти Ислом Каримовнинг мазкур даргоҳга кўйган кутлуг қадамлари билан бошланди десак, ҳеч бир мубоблаға бўлмайди. Зоро, юртбушимизнинг мазкур таълим масканига ташрифи, бу ерда таҳсил олаётган ҳар бир ўқувчининг қалбida узоқ вақт муҳрланиб қоладиган унтутилмас воқеа бўлиб қолиши аниқ. Мажмуя шаклида замонавий услубда курилган бу ҳашаматли бино, ундаги ҳар бир ўқув ва лаборатория хоналари наزارий ва амалий машгулотлар ўтказиш учун зарур бўлган замонавий ўқув воситалари, энг сўнгти русумдаги компьютерлар, кўргазмали куроллар билан жиҳозланганлигини кўриб дилингиз яйрайди. Ўқувчиларнинг бошлангич иммий салоҳиятини оширишга хизмат қўйувчи маҳсус мърузлар хонаси, мухташам мажлислар зали, кенг ва ёруғ

кутубхона ва 100 ўринли ўқув зали юқори дид билан безатилган. Катта спорт зали, тенис корти, қатор спорт майдончалари турли хил соғломлаштириш тадбирларини уюштириш учун тайёр. Бир сўз билан айтганда, бу ерда жорий ўқув йилида иқтисодиёт, ижтимоий-гуманитар фанлар ва хорижий филология йўналишларида таҳсил олаётган 275 нафар ўқувчининг ҳар томонлами пухта таълим олишларига барча шароитлар мавжуд.

Давлатимиз раҳбари Ислом Каримов мазкур лицейдаги сұхбати чоғида истиқлол туфайли яратилган бундай имкониятлар-

нинг қадрига етиш, дунёга довруғи тараған аждодларга мос фарзандлар бўлиш учун ёшларнинг, энг аввало, мустақиллик мөхиятини англаши даркорли-

Tashrifdan so'ng

гини уқтириши лицей жамоасига жуда катта масъулият юкламоқда.

Бу хусусда лицей ўқувчилари фикрларини тинглаб кўрайли:

Жасур БАХРОМОВ, 2-иктиқод гурухи ўқувчisi:

— Президентимизнинг лицейдаги учрашуви, ҳар бир ўқувчи

билан шахсан кўл берib кўриши мени жудаям ҳаяжонлантириб юборди. Мен Юртбошимизнинг ҳар бир сўзида, эзгу тилакларида бизга бўлган катта ишонч нурларини кўрдим. Биз ушбу ишончни тўла оқлашимиш кераклигини англадим. Энг асосийси, яхши ўқишишим керак, деб ўйлайман. Чет эл ёшлари билан ҳар жиҳатдан баҳслаша оладиган, чукур билимли, маънавиятли, маърифатли, маданиятили шахс бўлиб етишишимиз зарур.

Феруза СУЛТОНОВА, 1-иктиқод гурухи ўқувчisi:

— Президентимизнинг лицейдаги учрашуви, ҳар бир ўқувчи

— Давлатимиз раҳбарининг лицейимизга ташрифи бизда жудаям катта таассурот қолдирди. Президентимиз биз ёшларга “факат аъло ўқинглар, чукур билим ва кўникмаларга эга бўлинглар, сизларга қанча шароит керак бўлса, биз тайёрмиз” дейишларининг ўзи бизга бўлган оталарча фамхўрлигини кўрсатмоқда. Шунинг учун ҳам биз бу фамхўрликини, эътиборни қалдан хис қилиб, билим, чўққиларини забт этишда асло тўхтаб қолмаслигимиз керак.

Мухлиса ТУРСУНОВА, 2-иктиқод гурухи ўқувчisi:

— Мен келажакда дипломат бўлмоқчиман. Кўпчилик, қиз бола буни эплай олмайди, деб ўйлашиди. Менинг фикримча, академик лицейда бизга яратилган шароитларнинг барчасидан тўла-тўқис фойдалана билсак, устозларимиз берган билимларига қўшимча тарзда мустақил шуғуланиб борсак, орзу-умидларимизга етамиз, деб ўйлайман.

Музаффар АЛИЕВ, 2-иктиқод гурухи ўқувчisi:

— Президент билан учрашуудан кейин, менда гууруланиш туйгуси пайдо бўлди. Давлатимиз, шахсан Президентимиз ёшларнинг таълимтарбиясига, келажагига шунчалик катта аҳамият берадиган экан, биз ҳам ўз навбатидан, бу ишончни тўла оқлашимиш кераклигини англашибди. Энг асосийси, яхши ўқишишим керак, деб ўйлайман. Чет эл ёшлари билан ҳар жиҳатдан баҳслаша оладиган, чукур билимли, маънавиятли, маърифатли, маданиятили шахс бўлиб етишишимиз зарур.

Нурлан УСМОНОВ, “Маърифат” мухбири

Суратда: Юртбошимиз академик лицей ўқувчилари билан сұхбатлашмоқда.

ЎзА сурати.

Tantana

ТИНЧЛИК БАЙРАМИ

Наврӯз байрами, ҳамма жойда бўлгани каби, Бухорода ҳам кенг байрам килинди. У шунчаки байрам сифатида эмас, балки улуғ ишларга пахтакорларимизнинг ва ноз-незмат яратувчи барча миришкорларнинг баҳорги юмушлари бошланишидан, ерга уруг тушишидан дарак берувчи Улуг айём сифатида нишонланди.

Бухоро шаҳридаги Ибн Сино майдони вилоят меҳмонлари билан лиқ тўлди. Бу ерда туланган, Наврӯзни қарши олган нуроний отаҳонлар шуқроналар айтдилар, ёшлар эса бу байрамни умид ва мухабbat, меҳр ва садоқат, гузаллик рамзи дей қарши олдилар.

— Наврӯз байрами юртимизда, осоишталик, янги кундан дарак берувчи халқимизнинг эзгулик тантанаси, Мехнат, Тинчлик байрамидир, — деб сўз бошлади вилоят ҳокими Самоиддин Хусенов йигилган меҳмонларга карата.

Оммавий байрамда “Ўзбекнаво”, “Моҳи-ситора” фольклор-этнографик дастаси, “Болалар гурухи”, “Ёш полвонлар” беллашуви, вилоят филармониясининг артистлари бу шодиёнада ўз чиқишлилар билан меҳмонларни шод этдилар.

Сунг шу майдонга туташ борда Наврӯз сайли ўтказилди. Унда Бухоро шаҳридаги 23 маҳалла иштирок этиб, уз байрам дастурларини намойиш этишиди ҳамда йигилган меҳмонларни кўклам незматлари — миллий таомлар билан сийладилар. Байрам савдо ярмаркалари харидорлар хизматида бўлди.

Насриддин БОТИРОВ,
“Маърифат” мухбири

Тошкент вилояти Қиброй туманинаги 1-касб-хўнар лицейи жамоаси Наврӯз шоғиёнасини юксак кайфиятга нишонладилар.

Лицей жамоаси Наврӯз олдиған ҳовлилар, ариқ ва зовувларни тозалаб, биноларни, дарахтларни оқлаб, хоналарни саронжом-саришта қилишиди. Мевали кўчтатлар экиб, бое барпо этишиди.

Шодиёна куни қадам ранжида қылганларга тановвул қилиш учун хуш-

корликни ўйлга кўйган. Лицей директори Шуҳрат Исқандаров жамоадаги ўзгаришлар ҳақида шундай ҳикоя қиласди:

— Ўтган давр мобайнида жамоамизнинг фаолияти тубдан ўзгарди. Лицейда эндиликда замонавий мутахассислар тайёрланаяпти. Мен ўтган йили ўзбекистонлик 17 нафар касб бошым билан биргаликда Олмониянинг Магдебург шахрига бўлиб қайтдим. Бу сафар истиқлол шарофати билан бўлди. Илгари ҳеч бир ўқитув-

250 ўқувчига мўлжалланган шинам ёткожонаси, замонавий компьютерлар билан жиҳозланган синфониалари, трактор парки, тиббиёт хоналари, стадион ва спорт майдонлари, ҳарбий шаҳар-часи, ўз автодроми бор. Айни чоға 16 гектар майдонга эга бўлган ўқув хўжалигига кичик ферма ва колбаса ишлаб чиқариш лабораториялари ишлаб турибди. Ҳар ўзлар Наврӯз гастурхонини тўлдиришида уларнинг ҳам ҳиссаси катта

БАХТ ВА ЭЗГУЛИК БАЙРАМИ

таъм сумалак тортилиб, кўк сомсалар ва лаззатли ош тайёрланди. Ўша куни лицейнинг ҳаваскор тўғараги қатнашчилари ўз санъатларини намойиш этдилар.

Бу қадимий байрамни қандай қаршиласак, ўз ана шундай ўтди, дейишади. Жамоанинг режалаштирган ишлари кўп. Бундай ўта зарурий ишни лицейдаги 60 дан ортиқ ўқитувчи ва устталар сидқисигидан бажаришмоқда. Жамоа республикамиздаги қатор олий ўқув юртлари, ҳатто, Олмониянинг Магдебург шахри маорифчилари билан ҳам-

чининг хорижга чиққанини кўрганмисиз. Бугун эса бизга, ҳатто, бегараз ёрдам кўрсашибшишмоқда. Улар билан ҳамкорликда янги ўқув йилини ўзиган янги мутахассислик — автомобил тузатиш устаси тайёрлайдиган бўлим очишига қарор қилдик. Ҳозир жамоамизда 620 нафарга яқин ёшлар таҳсил олмоқдалар. Улар давримизнинг энг керакли мутахассислари — фермер чорвадор, фермер ўсимлиқшунос, фермер асаларичи ва компьютер билан ишлайдиган ҳисобчилар бўлиб етишишадилар. Талабалар учун лицейда барча қулаликлар яратилган. Унинг

бўляяпти.

Лицейнинг Фотима Тожибоева, Маствура Шофаизиева, Ваҳоб Исамуҳамедов, Ҳикматулла Исоков, Зикрила Анваров, Абдуқаюм Шокиров, Кимё Абдуллаева сингари педагоглари нафақат Наврӯз, балки жамоадаги ҳар бир шодиёнан юксак дараҷага нишонлашга астайдил кўмаклашадилар. Ҳуллас, соғинч билан кутган мусаффолик ва яшариш, баҳт ва эзгулик байрами — Наврӯзни кувонч билан кутуб олдик.

Бардамбек САЪДУЛЛАЕВ

ЁДДА САҚЛАНАДИГАН КУН

Наврӯз барча жойлардаги каби бизнинг мактабимизда ҳам кенг нишонланди. Бу байрамга ўқувчилар ўзлари пиширган хилма-хил таомлари билан иштирок этишиди. Ёши улуғлар миллий таомларнинг сифатини баҳолашди. Тантанада ҳалқ миллий ўйинларидан кураш, арқон тортиш, тош кўтариш мусобақалари уюштирилди. Сумалакнинг келиб чиқиши тарихидан саҳналаштирилган кўриниш намойиш этилди.

Дарвоqe, байрам сўнгидаги мактабимизнинг 11-синф ўқувчиларига мутасадди ташкилотлар томонидан Ўзбекистон Рёспубликасининг фуқаролик паспорти берилиши янги ҳаётга қадам қўяётган ўшларнинг ёдиди бир умр сақланса, ажаб эмас.

Умар АСРОРОВ,
Тайлоқ туманинаги 26-мактабнинг 11-синф ўқувчisi

ХАЛҚ БИЛАН ҲАМНАФАС ЯШАШ ВА ИШЛАШ – ОЛИЙ БУРЧ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ СУРХОНДАРЁ ВИЛОЯТ КЕНГАШИ СЕССИЯСИДА СҮЗЛАГАН НУТКИ

(Боши 3-бетда)

Мисол қидириб узоққа бо-
ришнинг ҳожати йўқ. Айтай-
лик, атиги 10-15 центнердан
хосил етиштириб зарар
кўриб ишлаётган жамоа
хўжаликларининг ерларини
ишнинг кўзини биладиган,
омилкор фермерларга бўлиб
бериш мумкин эмасми?

Мумкин, албатта. Лекин
ана шундай 67 та иқтисодий
ночор хўжаликнинг ҳар бири-
ни тепасида камидаги 20-30
тадан бошқарув ходими ўти-
риди. Табиийки, бу одам-
лар ўз мансабидан, ўз ман-
фаатидан жудо бўлмаслик
учун бу ишга тўсқинлик қила-
ди. Бу масалани ҳал этиш
бевосита вазифаси бўлган
вилоят, туман раҳбарлари
эса, афсуски, ўзининг сави-
яси, билими, қатъиятлиги,
жонкуярлиги етишмагани
туфайли бу ҳақда бош
қотирмайди.

Дехкон ҳақиқий маънода
ер эгасига, мулк эгасига, ўзи
яратиётган бойликнинг
хўжайинига айланмас экан,
унинг ишида самара бўлмай-
ди, деб ҳаммамиз қайта-қай-
та гапирамиз, аммо қаҷон бу
борада амалий ишларга ўта-
миз? Качон Сурхондарёда
басалада ўзгариш бўлади?

Вилюята сўнгги икки йил
давомида 76 та хўжалик мул-
кий пай ва меҳнатни ташкил
қилишнинг оиласи ишлайдиган
кооператив-ширкат хўжалик-
ларига айлантирилган эди.

Аммо текширишлар бу
ишнинг фақатгина қофозда
амалга оширилганини
кўрсатмоқда. Ерлар оиласи
пудратчиларга номигагина
бўлиб берилган, лекин улар
ернинг ўзига қанча муддат-
га берилганини ҳам билмай-
ди, кўлида бу ҳақда хужжати
йўқ.

Холбуки, қишлоқ хўжали-
гига оид қонунларда бу ма-
салалар очик-равшан ечиб
берилган.

Фермер хўжаликларининг
аҳволи таҳлил этилганда ҳам
жиддий нуқсонлар кўзга таш-
ланади. Бугунги кунда вилю-
ят бўйича 2 минг 814 та фер-
мер хўжалиги бор. Уларнинг
паҳта етиштиришдаги улу-
ши 36,7 фоизни, ғаллачи-
лиқда эса 25,7 фоизни таш-
кил этади. Албатта, уларнинг
барчаси ҳам бирдек ишла-
ялти, деб бўлмайди.

Акс ҳолда, вилюята таш-
кил этилган фермер хўжали-
кларининг қарийб эллик
фоизи амалда мустақил
эмаслигига нима дейиш-
керак? Улар бирон-бир таш-
килот ёки корхона билан
шартнома тузолмайди, банк
операцияларини амалга
оширолмайди. Чунки уюшма
ва хўжаликлар қонунга зид
равиша бу ҳукуки улардан
тортиб олган.

Бундай бемаъни, соғлом
ақлга тўғри келмайдиган ан-
тиқа усуулларни ким ўйлаб
чиқарди?

Аслида, бу уюшмаларнинг
бурчи хўжайинлик қилиш
эмас, балки фермерларнинг
ҳақ-ҳукуқини ҳимоялаш,
уларга кўмак бериш, шаро-
ит туғдириб бериш, мадад-

кор бўлиш эмасми?

Вилюята қишлоқ хўжалиги
ривожига халақит берадиган
яна бир муаммо - ўрта ва куйи
бўғиндаги раҳбар кадрлар ва
мутахассисларни танлаш ва
жой-жойига қўйиш масаласи
билин боғлиқ.

Кейнинг икки йилнинг ўзи-
да вилюята туман ҳокими
ўринбосарларидан 32 нафари,
жамоа ва ширкат хўжаликли-
ги раҳбарларининг қарийб
эллик фоизи алмаштирилган.

Афсуски, бу ўзгаришлар
ишини яхшилашга хизмат қил-
маган, аксинча, раҳбарлар-
нинг ўзига ёқмай қолган кадр-
ларни ишдан олиш, ишончи-
ни қозониб олганларга лаво-
зим бериш мақсадида амалга
оширилган.

Хурматли дўстлар!

Вилюята саноатининг буғун-
ги аҳволи ҳақида гапирадиган
бўлсан, бу соҳада ҳам жиддий
камчиликлар мавжудлиги аён
бўлади.

Масалан, ўтган йили 14 та
корхона 183 миллион сўмлик
саноат маҳсулотини, 20 та кор-
хона қарийб 161 миллион сўмлик
халқ истеъмол молларини
режадагидан кам ишлаб
чиқарганини қандай баҳолаш
керак?

Саноат маҳсулотлари тай-
ёрлаш ҳажми «Сурхон-Аҳан-
та лимитед» кўшма корхонаси-
да 79 миллион 100 минг сўмга,
Жарқўрон курилиш конструк-
циялари комбинатида 25 мил-
лион 600 минг, Шўрчи мебель
фабрикасида эса 10 миллион
200 минг сўмга камайиб кет-
ган.

Корхона ва ташкилотлар-
нинг бозор иқтисодиёти та-
лабларини хисобга олмасдан
иш тутгани, ҳаридоргир маҳ-
сулот тайёрлашни йўлга кўя
олмагани натижасида вилюя-
т омборларида 1 миллиард 606
миллион сўмликдан зиёд
тайёр моллар сотилмай ёти-
ди.

Саноатни бозор иқтисодиёти
талабларига биноан замо-
навий технология асосида қай-
та куриш масаласи билан ви-
люята ҳеч ким жиддий шуғул-
ланаётгани ўй.

Очиқ айтадиган бўлсан, а-
сарият корхоналар номигагина
давлат тасарруфидан чиқа-
рилиб, хиссадорлик жамиятла-
рига айлантирилган. Лекин,
вилюята раҳбарлари, мазкур
жамиятларнинг етакчилари
буғунги кун талабларини, бо-
зор иқтисодиёти қонунларини
моҳиятини тўғри англаб,
ўз ишини шу асосда ташкил
эта олмаяпти.

Вилюята бўйича 85 та корхона
ва ташкилотнинг 456 мил-
лион сўмлик, шу жумладан,
1999 йилда чет эл инвестор-
ларига сотишга мўлжалланган
216 миллион сўмлик акцияла-
ридан бирортаси ҳам ўз ҳарид-
орини топмагани ҳам буни
очиқ кўрсатиб туриди.

Ҳисоботларга кўра, вилюята
31 та кўшма корхона рўйхатга
олингани ҳолда уларнинг фақат 20 таси фо-
лият кўрсатяпти. 11 таси эса
турли сабабларга кўра тўхтаб
қолган, ҳатто, бир қисми ту-
гатилиш арафасида туриди.

Энг ачинарли томони шун-
даки, номигагина тузилган,

ишининг самараси йўқ бу кор-
хоналарнинг аксарият қисми-
ни кўшма корхона, деб аташ-
га ҳам тил бормайди.

Уларнинг кўпчилиги эса
ишлаб чиқаришни ташкил
этиш ўрнига, олди-сотди
йўлига ўтиб олган. Ҳатто,
кўшма корхона сифатида Сур-
хондарёда рўйхатдан ўтиб,
аслида Самарқанд ва Тошкент
шаҳарларида тижорат билан
шуғулланаётгани «ишбилар-
монлар» ҳам йўқ эмас.

Бир ҳақиқатни барчамиз
яхши тушуниб, ишини шу асос-
да йўлга кўйишимиш лозим.
Кўшма корхона деганда, биз
энг аввало, ҳорижий сармоя
иштирокида курилган, илғор
технология асосида жихозлан-
ган, импорт ўрнини босади-
ган, янги маҳсулот турларини
ишлаб чиқардиган замонавий
кувватларни назарда тутамиз.

Албатта, Сурхондарё вилю-
ятида кўшма корхоналар таш-
кил этиш, ҳорижий сармоялар-
ни жалб қилишнинг ўзига яра-
ша объектив қийинчиликлари
мавжудлигини инкор этолмай-
миз. Яни Сурхоннинг чегара
худуди эканлиги, ён кўшнила-
римиз бўлган бъязи давлат-
лардаги бекарор вазият бунга
таъсир ўтказиши табиий. Лекин,
шундай экан, деб кўл
қовушириб ўтириш ҳам тўғри
бўлмайди.

Муҳтарам сессия катнашчи-
лари!

Қишлоқ хўжалиги ва сано-
ат соҳасида, умуман, вилюята
иқтисодиётида йўл кўйилаёт-
ган оқсоқликлар ўз навбатида
ижтимоий ривожланиш маса-
лаларига ҳам салбий таъсир
кўрсатмоқда.

Ахир, дехқончилик ривож-
ланмаса, маҳсулот ишлаб чи-
қариш ошмаси, қаердан даро-
мад бўлади? Табиийки, бу
ҳолат аҳолининг турмуш дара-
жасини яхшилашга, мактаб,
тибий ва майший хизмат,
одамларни иш билан банд
этиш муаммоларини ҳал этиш
имконини бермайди.

Буни қуидаги мисоллардан
ҳам кўриш мумкин. Газ қувурлари
ётқизиш режаси ўтган йили Бандиҳон тумани-
да атиги 5,3 фоизга бажарил-
ган. Бу кўрсаткич Кумкўрон

туманида 55, Термиз туманида
58,5, Узун туманида 54,9,
Шеробод туманида 86,4 фоиз-
ни ташкил этади. Ичимлик сув-
тармоқларини ётқизиш режа-
сининг бажарилиши эса Узун
туманида 20,6 фоиз, Шеробод
туманида эса 45,5 фоиздан
ошмайди.

Бугунги кунда вилюята бўйича
46 та курилиши бошланган
иншоот мавжуд. Соғлиқни
сақлаш ва ҳалқ таълими со-
ҳаларига қарашли кўплаб ши-
фоҳоналар ва мактаб бинолар-
нинг биноларда 7-9 йил мукад-
дад бошланган қурилиши таш-
кил этади.

Ҳусусан, 1996-1999 йиллар
мобайнида қишлоқ жойларида
мактаблар куриш режаси
атиги 64,6 фоизга бажарил-
ган. Бир неча йиллар олдин
бошланган 27 та мактаб бинолар-
нинг қурилиши тўхтатиб
кўйилган.

Вилюята 206 та курилиш
ҳамда қурилиш соҳасига тег-
тиши ташкилот мавжуд.

Ўтган йили бу ташкилотлардан
94 таси 1991 йил нархларига
қиёслаганда 160 минг сўмдан
900 минг сўмгача миқдорда
курилиш ишларини бажарган
бўлса, 20 та қурилиш ташки-
лоти бажарган иш ҳажми 100
минг сўмга ҳам етмаган.

Вилюята ҳоқимлиги ҳам, рес-
публикадаги мутасадди раҳ-
барлар ҳам иқтисодий жиҳат-
дан ўзини оқламаётгани бу
ташкилотларнинг, улардаги
ишли-хизматчиларнинг тақди-
рига бефарқ қараб келаётгани
нима дейиш мумкин?

Буларни сақлаб туришдан
мақсад нима? Мен бу саволни
Вазирлар Маҳкамасининг
1999 йил якунларига багиши-
ланган йигилишида ҳам шах-
сан вилюята ҳоқимига берган,
афсуски, тайинли жавоб олол-
маган эдим.

Факат Вазирлар Маҳкамаси
талафоти қилинганда сўнгина
банкротлик ҳолатига тушиб
қолган 64 та қурилиш ташки-
лотининг бир қисми бирлаштириш,
бошқа ташкилотларга кўшиб
юбориш ва бутунлай тугатиш
ҳақида таклиф берилгани
ана шу бефарқликнинг яққол
қўрениши эмасми?

Бундан ташқари, курилиш
жараёнда ўтмишдан қолган
кўшиб ёзиш ва қўзбўямачилик
иллатлари ҳам бор.

Вилюята янгитдан қури-
лаётгани ва қайта таъмирланы-
тган 12 та касб-хунар колле-
жи ва 1 та академик лицей
курилиши текширилганда уст-
тама ҳаражатларни ортича
кўллаш йўли билан 26 мил-
лион 400 минг сўмлик бюджет
маблағлари нотўғри ва орти-
ча ишлатилгани аниқланди.

Вилюята соғлиқни сақлаш
тизимининг ишини яхшилаш
борасида бирмунча ишлар
қилинганига қарамасдан, ҳали
анчагина муммалар мавжуд.

1-вилюята шифоҳонасининг
учта бўлими авария ҳолатидаги
биноларда фаолият кўрсатмоқда.
Вилюята болалар шифо-
хонаси, вилюята туркухонаси,
Термиз шаҳридан тез тибий
ёрдам маркази, бир қатор туман-
лардаги шифоҳоналарнинг аҳволи
талаб ташкил этади.

Мамлакатимизда Кадрлар
тайёрлаш миллий дастурига
мубоғиқ соғлом ва баркамол
авлодни тарбиялаш, таълим
ва тарбия тизимида туб исло-
ҳотларни амалга ошириш
бўйича катта ишлар қили-
наётгани барчангизга яхши
маълум.

Аммо, вилюята ҳалқ таълими
муассасаларининг ишини
қониқарли деб бўлмайди.
778 та мактабнинг 358 таси
мослаштирилган биноларда
жойлашган.

Мактабгача ёшдаги болаларни
богчаларга қамраб олиши
вилюята бўйича атиги 13
фоизни ташкил этади. Ҳўжа-
ликлар тасарруфидаги 123 та
богча турли сабабларга кў

ХАЛҚ БИЛАН ҲАМНАФАС ЯШАШ ВА ИШЛАШ – ОЛИЙ БУРЧ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ СУРХОНДАРЁ ВИЛОЯТ КЕНГАШИ СЕССИЯСИДА СЎЗЛАГАН НУТКИ

(Боши 3-, 4- бетларда)
ходимлар билан тил биритириб, 1 миллион 805 минг сўмлик нафақа пулини ўзлаштирган.

Беихтиёр ўйлаб қоласан киши: наҳотки, куппа-кундузи, ҳамманинг кўз ўнгидай жиноятлар содир этилса бутун бошли вилоятда бу нопок кимсаларнинг мушугини пишт дейдиган бирор мард топилмаса?

Вилоят хукуқни муҳофаза қилиш идораларининг қонунчиликни, хукуқ-тартиботни мустаҳкамлаш, жиноятчиликка қарши курашни кучайтириш борасидаги фаолияти бугунги кун талабларига мутлақо жавоб бермайди.

Хукуқни муҳофаза қилиш идоралари фаолиятида фуқароларни ноқонуний жавобгарликка тортиш ёки жаздан озод қилиш, тергов жараёнларини асосиз рашида чўзиш каби салбий ҳолатлар ҳамон учраб тургани ачинарли ҳолдир.

Айниқса, хизмат вазифаси ва бурчи бевосита қонунни, давлат манфаатини, фуқароларнинг ҳақ-хукуқини ҳимоя қилишдан иборат бўлган идораларнинг баъзи ходимлари ҳам жиноятчиликка кўл ураётганига асло муроса қилиб бўлмайди.

Кейинги икки йилда 3 нафар судья, 54 нафар ички ишлар ходими, 11 нафар божхона ходими, 11 нафар солик идораси ходимига нисбатан жиноий иш қўзғатилгани шу фикрнинг тасдиги эмасми?

Шунинг учун ҳам вилоятда жиноятлар сони 1998 йилга нисбатан ўтган йили 8,6 фоизга ошган. Жумладан, оғир жиноятлар 18,6 фоиз, босқинчилек 33,3 фоиз, талончилек 9,3 фоизга, ўрилик 22,7 фоиз, гиёхванд моддаларни қонунга хилоф равишда ўтказиш билан боғлик жиноятлар 17,1 фоизга ўсган.

Биргина ўтган йилнинг ўзида моддий бойликларни ноқонуний йўллар билан вилоятдан олиб чиқиб кетишига уринган 24 нафар шахсга нисбатан 19 та жиноий иш қўзғатилиб, улардан қарийб 68 миллион сўмлик товармоддий бойликлар давлат фойдасига мусодара қилинди.

Афсуски, бундай нохуш ҳолатлар давом этаётганини жорий йилнинг ўтган 2 ойида 3,5 миллион сўмлик моддий бойлик чегарада ушлаб қолингани ҳам кўрсатиб туриби.

Кисқа қилиб айтганда, бу соҳадаги нуқсонларнинг барчаси вилоят раҳбариятининг масъулиятсизлиги, беларволик, ўзибўларчилек, лоқайдлик кайфиятига берилиб, ишларни ўз ҳолига ташлаб қўйгани билан изоҳланади.

Хурматли дўстлар! Ўзингиз биласиз, ҳар қандай яхши ишнинг ҳам, ёмон ишнинг ҳам келиб чиқиш сабаблари бўлади.

Вилоятда юзага келган

бундай ташвишли вазиятни таҳлил этадиган бўлсак, кўп камчиликларнинг илдизи шу вилоятни бошқарадиган раҳбарлар, мансабдорлар, аввало, биринчи раҳбарга бориб тақалиши ҳаммамиз учун аён.

Барчангизга маълумки, вилоят раҳбарларини танлаш ва сийлаш пайтида, биринчи навбатда, биз бўлғуси ҳоким шу воҳанинг ҳаётини, унинг муаммоларини яхши биладиган, уларни ҳал этиш учун жон кўйдирадиган, шу муҳитда тобланган, фикри, дунёқараши, турмуш тарзи шу ердаги одамларга яқин бўлиши керак, деган қараш ва принципларга суюнамиз.

Яна бир бор тақорор айтмоқчиман: ўзини етакчи деб, раҳбар деб, карвонбоши деб ҳис қиласидиган, ўз зиммасига раҳбарликнинг ўта оғир масъулиятини оладиган одам шу юртнинг ғам-ташвишлари, бир сўз билан айтганда, шу эл-юрт нафаси билан яшши, ҳаёт кечириши керак.

Мана шундай ўй-фикрларга асосланиб, 1993 йили вилоятга янги раҳбар, янги ҳоким тайинлашда Жарқўргон тумани ҳокими бўлиб ишлаб ўтган Жўра Норалиев номзодига тўхтаган эдик.

Тўғри, Норалиев Сурхондарёнинг нафакат иқтисодий ҳаёти, керак бўлса, маданий ҳаётининг ўсиши, вилоятда соғлом муҳит яратиш, югурибелип одамларнинг оғирини енгил қилиш борасида ўзини аямасдан ишлади, жон кўйдирди. Вилоятда амалга оширилган кўп ишларда, хусусан, Термиз шаҳри қиёфасининг ўзгаришида, ободончилик ишларида, маданият ва спорт каби соҳаларнинг ривожланишида унинг қўшган ҳиссасини ҳеч ким инкор қиласиди.

Бир сўз билан айтганда, Ж.Норалиев дастлабки йилларда ўзига билдирилган юқсак ишончни оқлашга ҳаракат қилди. Сурхондарё вилоятида чегараларни мустаҳкамлашда, ҳарбийларимиз учун тегиши шароит яратиб беришда вилоят ҳокими сифатида унинг ҳам ҳиссаси катта.

Лекин вазиятга холисона баҳо бериб айтадиган бўлсак, ўтган йиллар давомида бу раҳбар муҳим бир ҳақиқатни, яъни кечаги билим, кечаги тажриба ва дунёқараш билан бугун ишлаш, айниқса, ҳокимлик лавозимини бажариш мумкин эмаслигини тушуниб етмади. Оқибатда вилоятнинг иқтисодий-ижтимоий ҳаётида мана шундай хато ва нуқсонларга йўл қўйилди.

Биз Норалиевни, раҳбарлик фаолиятидаги камчиликлари хакида, ташкилотчилиги, талабчанлиги, қатъияти етишмаётгани тўғрисида, шу боис кўпгина нохуш ҳолатлар пайдо бўлаётгани ҳакида оғоҳлантигранимиздан, унга жуда қаттиқ талаб қўйилганидан кўпчилик хабардор, деб ўйлайман.

Афсуски, тегиши хулослар чиқарилмади. Охирги пайтларда у нафакат ўзига, балки вилоятнинг бошқа раҳбарлари, туман ҳокимларига нисбатан талабчанликни бўшаштириб юборгани, мав-

жуд нуқсонларга қарши муросасиз бўлиши, уларга қарши курашиш масаласида ўзининг заиф бўлганини кўрсатди. Камчилик ва хатоларни кўрабила туриб, ўзини кўрмасликка олди.

Ҳаммамиз яхши тушунамиз – бундай ҳолат ҳеч қачон яхшилика олиб келмайди – охир-оқибатда вилоятдаги ижтимоий муҳитни бузишга сабаб бўлиши мукаррар.

Энг кечириб бўлмайдиган ҳол – бу одамнинг ҳам кейинги вақтда қариндош-уругчилик, ошна-оғайнингарчилик, маҳаллийчилик гирдигига тушиб қолганида.

Акс ҳолда, вилоят нефть маҳсулотлари корхонаси, вилоят газлаштириш идорасини бошлиқларидан ташқари яна 7 та ана шундай йирик ташкилотнинг раҳбарлари ҳам бевосита унинг ҳамшаҳлари, қариндош-уруглари эканини қандай изоҳлаш мумкин?

Мени катта ташвишга соладиган ҳолат шуки, бундай уруғ-аймоқчилик, ошна-оғайнингарчилик, маҳаллийчилик, қабилабозлик иллатларига нафакат биринчи раҳбар – менда етарли далиллар бор – бундай касалликка, эскидан қолган бу оғир асоратга вилоятдаги кўпчилик раҳбар курсисида ўтирганлар ҳам берилиб кетган.

Бундай интилиш, кайфият ва ҳаракатлари, сўзсиз, аввало, ҳалқимизнинг раҳбарларга бўлган ишончни, хурматини, энг ёмони, одамларнинг ҳақиқатга, адолатга бўлган ишончни ўйқотишига олиб келиши табиийидир.

Афсуски, бу иллатнинг айрим худудларда, жумладан, Сурхондарёда ҳам нохуш оқибатлар келтириб чиқарётганини ҳаммамиз кўриб турбимиз. Иқтисодий-ижтимоий ислоҳотларнинг оқсаётганини ҳам, ҳалқнинг турмуш фаровонлиги ўсмайтганини ҳам, қатор долзарб муаммоларнинг вақтида ечимини топмаётганини ҳам бир жиҳатдан ана шу иллатга боғлиқ.

Мен бу борада ўзимни қийайдиган бир саволни беришга мажбурман.

Нега шу юртнинг тузини тошиб үлғайган зиёлилар, элга таникли фан ва маданият вақиллари бу масалага бефарқ бўлиб турдиди? Нега уларни, ҳаётини бу касалликдан кутуламиз, деган савол қийамайди?

Қачонгача бундай нохуш ҳолатларга чида юрамиз? Нима учун бундай асоратларга қарши жамоатчилигимизни кўттармаймиз? Унинг куч ва имкониятларини ишга солмаймиз?

Бундай масала, бундай вазифа ҳар қайси инсон, мана шу муқаддас замин она юртим бўлади, деб, барчамиз учун яккаю ягона бўлган мана шу Ватан - менинг ўзим, менинг фарзандларим, келажак авлодларимнинг ҳам Ватани, деб ҳис қиласидиган ҳақиқий жонкуярлар олдида уларни бефарқ қолдирмайдиган, уларнинг қалбини ёндириб турдиган савол бўлиб қолшига қаттиқ ишонаман.

Сурхондарё вилоятида бу борада ҳали кўп иш қилишимиз зарур. Бунда биз биринчи галда мана шу заминда яшайдиган, уни ўзининг она юрти деб биладиган, унинг ор-номуси, шаъни учун курашадиган, вижданли, диёнатли, ватанпарвар инсонларга таянамиз.

Сурхон воҳаси олдида турган улкан вазифаларни амалга оширишда, йўл қўйилган нуқсон ва камчиликларни бартараф этишда ҳалқ депутатлари вилоят ва туман кенгашларининг масъулияти ҳақида гапириш ортича, деб биламан.

Агар биз жамоат ташкилотларининг кучини бирлаштириб, давлат идоралари, конун чиқарувчи ва ижроия ҳокимијати устидан жамоат назоратини ўрната олмас эканмиз, юқорида тилга олинган иллатлар олға юришимизга халакит бераверади.

Жамоат назоратининг мөҳияти шундаки, барча жамоат ташкилотлари, маҳалла оқсоқоллари, ҳалқ депутатлари, фаоллар, ҳамма-ҳамма бир ёқадан бош чиқариб, амалга оширилаётган ислоҳотларнинг изчиллигини, катта-кичик раҳбарларнинг ишга муносабатини назорат қилиб, уларнинг камчиликларини рўй-рост очиб ташлаши кепрек.

Бу ишда, айниқса оммавий ахборот воситалари фаоллик кўрсатиши лозим. Афсуски, вилоятда чоп этилаётган газеталарда ҳам, телекўрсатувлар ва радиоэшиттиришларда ҳам журналистларнинг жонкуярлиги, ташаббускорлиги, фидойилиги сезилмаяпти.

Хурматли депутатлар!

Юқорида зикр этилган мулоҳаза ва хулосаларни ҳисобга олган ҳолда, буғунги мажлисимишнинг кун тартибига кўйилган ташкилий масаланинг амалий қисмига ўтайди.

Жўра Норалиев вилоятда мавжуд бўлган вазиятни инонбатга олиб, ўз фаолиятини танқидий баҳолаб, Сурхондарё вилояти ҳокими вазифасидан озод қилиш тўғрисида ариза берганини сизларнинг эътиборингизга етказмоқчиман. Бу масалани овозга кўймоқчиман.

Энди вилоятга янги сайланадиган ҳоким ҳақида гапиридиган бўлсак, аввало шуни айтиш керакки, биз бу масала юзасидан кўп ўйлаб, мулҳаза қилиб, вилоятдаги фаоллар билан ҳам маслаҳатлашиб, уларнинг фикрлари, истакларини ҳам инобатга олган ҳолда, вилоятда рўй берган нохуш ҳолатларга бундан бўён чек қўйиш мақсадида бу ердаги маҳаллийчилик, қариндош-уругчилик таъсиридан холи бўлган раҳбарни таъсири тақозо этади. Шундай ҳалқ билан бирга ҳамдард ва ҳамнафас бўлиб яшаш барчамиз учун катта баҳтадир.

Ишончим комилки, ўзини шу заминнинг фарзанди деб билган ҳар бир фуқаро, ҳар бир раҳбар, бутун Сурхондарё аҳли буғуни билдирилган танқидий фикр-мулоҳазалардан тўғри хулоса чиқаради. Юзага келган вазиятни яна бир марта танқидий нуқтаи назардан холисона баҳолаб, Сурхондарёни ҳар томонлама ривожланган вилоятга айлантиришдек эзгу мақсад ўйлида бор куч ва имкониятларини сафарбар этадилар.

Бу ўйда барчангизга сиҳат-саломатлик, гайратшикоат, ишларнингизга ривож тилайман.

Olimpiada — 2000

ТАШКИПИЙ ҚҮМІТТА
ЙИҒИЛИШИ

Шу йилнинг 28 марта куни умумий ўрта таълим мактаблари ва касб-хунар таълимни мұассасалари ўқувчиларининг IV босқыч республика олимпиадасын старт берилди. Ҳозир бу беллашувга жиғдий тайёргарлар күрилаёттирилди. Баридир, тайёргарлар босқычини синчикалаб күзатиб бориш зарур. Жараёнда бу мұхым тағдирнинг қайси жиһаттарын етеп көрсөткөнде? Масъул кишилар үз вазифалары мәжіятини тұла аңграб етеп аларми? Кунине кече умумтаълим фанлари республика олимпиадасыннан якунловчи босқычига тайёргарлар күриш ва уни ўтказиш бўйича ташкилий қўмита йиғилишида ана шу каби масалалар атрофлича мұхокама қилинди. Уни вазирнинг биринчи ўринbosари Йўлдош Саиджонов бошқарди ва олимпиадани үюшқоқлик билан ўтказишига боғлиқ вазифаларга батапширилди.

Кун тартибида жой олган масалалар бўйича эса РТМ директори Гуландон Алимова, вазирликнинг касбга тайёрлов, таълимни компьютерлаштириш ва маркетинг бошқармаси бошлиғи Соибжон Алиевлар сўзга чиқиши. Улар умумтаълим фанлари республика олимпиадасыннан якунловчи босқычига тайёргарларнинг ахволи ва шу бўйича олимпиада материалыни маҳфилигини таъминлаш, шунингдек, фанлар олимпиадасы ўтказиладиган хоналарга компьютерлар ўрнатиш ҳамда олимпиада күнлари унинг ишини ташкил этиши хусусида фикр юритди.

М.КУРБОНБОЕВ

Миллий давлатчилик миссиянинг тикланиши, шубҳасизки, буюк ҳодиса булди. Мамлакати мизининг яқин утмишига назар ташлар эканмиз, йиллар давомида ечимини кутиб келаётган мұаммоларнинг гувоҳи буламиз. Утмиш сабоқларини үзлаштирилмай олдинга силжиб булмайди. Чунки у давр ва шахсларни бирбира боғлайди, йигилган илмий-амалий тажрибаларни бойитади. Бу илмий жамоатчиликнинг олдидаги энг асосий вазифалардан.

Узбекистон фалсафа фанлари жамиятида ўтказилган "Миллий давлатчилик асослари" мавzuидати илмий амалий семинарда ана шу масалалар атрофлича мұхокама

ДОЛЗАРБ
ВАЗИФАГА
БАҒИШЛАНДИ

ма этилди.

Академик Э. Юсупов, фалсафа фанлари доктори, профессор А. Жалоловнинг маърузаларидаги миллий давлатчилик шакллантиришнинг тарихий илдизлари, назарий асослари, илмий-амалий йўналишлари, истиқболи ва ижтимоий тараққиётдаги ўрни таъкидлаб ўттиди.

Мамлакатимизда миллий давлатчиликнинг ўзига хос концепцияси яратилган. Шу кўрсатмалар асосида миллий давлатчиликни янада мустаҳкамлаш, такомиллаштириш, энг мұхими, уни кенг ҳалқ оммаси орасида тарғиб этиши мамлакатимиз илмий жамоатчиликнинг долзарб вазифаси бўлиб қолаверади.

Насриддин БОТИР,
"Маърифат" мухбири

Nafosat gulshanida
МУСИҚАЧИЛАР
БЕЛЛАШУВИ

Куни кече республика мусиқа тарбияланувчилари мактаб-интернати ўқувчилари орасига «Соғлом авлод йили»га бағишилаб ёш ижрочиларнинг мусиқий кўрик-танлови ўтказилди.

Зиёд масканига жонажон Ўзбекистонимизнинг турли шаҳар ва вилоятларидан келиб тарбия олаётган ўғил болалар мусиқа сирларини ўрганадилар. Ушбу кўрик-танлов мактаб-интернатнинг жонкуяр раҳбари Машкура Каримова бошчилигидаги педагогик жамоанинг тинимиз сиз межнати самараси саналади.

Тўрт кун мобайнига 62 нафар кўрик-танлов иштирокчилари гамли ва зарбли чолгу асбобларида мусиқа ижро этиши маҳорати бўйича беллашадилар. Кўрик-танлов гастури иккى бўлимдан иборат бўлиб, у малакали ўқитувчилар томонидан тузилган.

Биринчи бўлимда қўши синф, иккинчи бўлимда эса юқори синф ижрочилари ўзаро мусобақалашдилар.

Танловнинг мазмўни, завқи шунда бўлди, унда республика миқёсига ўтказилиб келинаётган ёш ижрочилар кўрик-танлови ғолиблари, мактабга илк бор қадам қўйган кичик ёшдаги болажонлар иштирок этиб, беллашдилар.

Катта концерт залигаги жозибали оҳанглар садоси барчани сеҳрлаб қўйганда эди. Залда ўқитувчилар ва ўқувчилар учун ҳаяжонли, томошабинлар учун мароқли, ҳайъат аъзолари учун эса ўта масъулиятли дақиқалар ҳукмонрон эди.

Кўрик-танлов натижалари ҳайъат аъзолари томонидан ҳақоний баҳоланиб, ғолиблар аниқланди.

Танловнинг мақсади нафақат ғолибларни аниқлаш, балки, "Соғлом авлод йили"га соғлом фикрлайдиган, соғлом турмуш тарзини ўз билими, маҳорати орқали ифодалаб бера оладиган ёш, иқтидорли ижрочиларни кўрикдан ўтказиш ва бундан ўзгаларни баҳраманг этиши эди. Сабаби, санъат инсони ҳар қандай ёвузликтан, исёндан, қолаверса, ёлғизликтан асрайди.

Воҳид БОЙМУРОДОВ

QUTLOV

**Хурматли
хамкасларимиз!**

Сизларни тугилган күнларингиз ҳамда педагогик фаолиятларингизнинг 40 йиллиги мұносадабати билан чин дилдан муборакбод этамиз. Жамоамиз аҳли Сизларнинг мактабимиз эришиб келаетган мұваффақиятларга қўшаётган улкан ҳиссаларингизни, ёшларга улашаётган билим ва тажрибаларингизни қадрлайди. Тилагимиз — ҳамиша согу саломат бўлинг, эзгулик-ла кечираётган умрингиз зиёда бўлсин.

Тошкент шаҳридаги 136-мактаб жамоаси.

**Хурматли устозимиз
Абдухалим МАҚСУДОВ!**

Сизни таваллуд топған күнингиз билан самимий табриклимиз. Жамоадаги ишларнинг якуний самараси Сизнинг гайрат-шижоатнинг ва ташабbusкорлигининг бояғи. Шу боис ҳамиша бирдамлик, соғлиқ-саломатлик ва албатта, омад сизга ёр бўлсин!

Кўргонтепа тумани ҳалқ таълими бўлими ҳамда 2-урта мактаб жамоаси

**Мупаррак
ҚОСИМОВА**

**Альфия
ТУРСУНБОЕВА**

А.АВЛОНИЙ НОМИДАГИ ХТХМОМИ 2000
ЙИЛНИНГ АПРЕЛЬ ОЙИДА ҚУЙИДАГИ
ТОИФАЛАР БЎЙИЧА КУРСЛАРНИ
РЕЖАЛАШТИРГАН

1. Умумий ўрта таълим мактаб директорлари курси (мутахассислиги ўзбек тили ва адабиёти)
2. Умумий ўрта таълим мактаб директорлари курси (мутахассислиги тарих-география)
3. Умумий ўрта таълим мактаб директорлари курси (мутахассислиги химия-биология ва физика)
4. Умумий ўрта таълим мактаб директорлари курси (мутахассислиги математика ва информатика)
5. Умумий ўрта таълим мактаб директорлари курси (мутахассислиги рус ва хорижий тиллар)
6. Умумий ўрта таълим мактаб директорлари курси (директорлик лавозимида 5 йилгача ишлаётганлар)
7. Умумий ўрта таълим мактаб директорлари курси (директорлик лавозимида 10 йилдан ортиқ ишлаётганлар)
8. Умумий ўрта таълим мактаб директорлари курси (Бухоро ВПХМОИда)
9. Туман (шахар) ХТБ табиий фанлар методистлари
10. 7-синф ижтимоий фан ўқитувчилари учун "Лотин ёзувини ўрганиш" курси (маърузачилар гурухи)
11. ЧЕТ раҳбарлари
12. Спорт мактаби тренер-ўқитувчилари: кураш бўйича
13. Жисмоний тарбия дарсларини миллийлаштириш (Фарғонада)
14. Туман (шахар) ХТБ мудирининг маънавият ва тарбия ишлари бўйича ўринбосарлари курси
15. Мактабдан ташқари таълим мажмуаси (Ўқувчилар саройи, болалар ва ўсмирлар ижодиёт маркази директорлари)
16. Мактаб амалиётчи психологлари
17. Ёрдамчи мактаб-интернат меҳнат ўқитувчилари (Фарғонада)
18. Кар, заиф эши туғрилди болалар мактаб-интернатларининг нутқини ўтиши

Курсларни ташабbusкорлигининг бояғи. Шу боис ҳамиша бирдамлик, соғлиқ-саломатлик ва албатта, омад сизга ёр бўлсин!

Курсларни ташабbusкорлигининг бояғи. Шу боис ҳамиша бирдамлик, соғлиқ-саломатлик ва албатта, омад сизга ёр бўлсин!

МАНЗИЛИМИЗ: Тошкент ш. Талабалар шаҳарчаси. Сайдов кўчаси, 6-й. ТРАНСПОРТ: Жанубий темир йўл вокзалидан 8-троллейбуснинг Талабалар шаҳарчаси (охирги) бекатигача.

ХАЛҚ ТАЪЛИМИ
РАҲБАРЛАРИ
ДИҚҚАТИГА!

Давлатимизнинг "Таълим түргиси"га Конуни ва Кадрлар тайёрлаш мактаб-интернатларидаги қабул килинши барча ҳалқ таълими ходимларига катта масъулият юклади. Юқоридагиларни ҳаётга жорий қилиш мақсадида мактабгача тарбия ходимларнинг малакасини ошириш бўйича доимий ишлаб турувчи Республика курси 2000 йилнинг апрель ойидаги тоифалар бўйича ўқишига таклиф этилди.

1. Мактабгача таълим мұассаси раҳбарлари:

1.04.2000 й - 29.04.2000 йил.

2. Мактабгача таълим мұассаси ижрочилари:

1.04.2000 й - 29.04.2000 йил.

ҚИСКА МУДДАТЛИ КУРСЛАР.

3. Мактабгача таълим мұассаси психология:

3.04.2000 й - 22.04.2000 йил.

4. Мактабгача таълим мұассаси логопедлари:

3.04.2000 й - 22.04.2000 йил.

Курс давомида таникли педагог-олимпилар, санъаткорлар, матбуот ходимларни учун ташабbusкорлигининг бояғи. Шу боис ҳамиша бирдамлик, соғлиқ-саломатлик ва албатта, омад сизга ёр бўлсин!

Тингловчилар учун курс тасаруфида кутубхона, қироатхона ва белуп ётоқхона хизматда бўлади. Курсда болалик тингловчилар учун болалар хонаси мавжуд. Суткалик ва йўл харажатлари курс ҳисобидан тўланади.

МАНЗИЛИМИЗ: Тошкент ш. Талабалар шаҳарчаси.

Сайдов кўчаси, 6-й.

ТРАНСПОРТ: Жанубий темир йўл вокзалидан

8-троллейбуснинг охирги —

"Талабалар шаҳарчаси" бекатигача

Низомий номидаги ТДПУ ректорати, физика-математика факультети жамоаси, университет жамоат ташкилотлари "Математик таҳлил" кафедраси мудири, доцент Урмон Тошмештова ва оила аъзодарига кизи

СУРАЙЁНИНГ
бевақт вафот этганни мұносабати билан чукур таъзия билдирадилар.

Таълим соҳасида олиб бориля-
ётган туб ислоҳотлар, айниқса,
урта маҳсус, касб-хунар таълимими-
да яққол кўзга ташланади. Бугун-
ги кунда Республикаизида қатор
янги академик лицейлар ва касб-
хунар коллеклари фаолият кўрсат-
моқда. Ушбу янги турдаги ўкув
масканларида таълим мазмунини
белгилаш олдимида турган ёнг
муҳим ва долзар бағизадир.

Маълумки, таълим мазмуни ав-
вало ўкув режалари ва дастурла-
рида акс этади. 1999-2000 ўкув
йилида ташкил этилган академик
лицейлар ва касб-хунар коллеклар-
и учун бир қатор ўкув режалари
ва дастурлари ишлаб чиқилди.
Хуш, бў ўкув режа ва дастурлари-
нинг сифати қандай? Улар бугун-
ги кун таълабларига жавоб беради-
ми? Бу саволларга кенг кўламда
олиб бориляётган тажриба-синов
ишларининг натижалари асосида
жавоб бериш мумкин.

ТАШКИЛИЙ ИШЛАР

Дарҳақиқат, 1999-2000 ўкув
йили бошида академик лицейлар
ва касб-хунар коллеклари учун
ишлаб чиқилсан ДТСлари, тажри-
баник ўкув режа ва дастурларини
тажриба-синовдан утказиш мақса-
диди тажриба-синов ишлари бош-
ланди. Тажриба-синов майдончали-
лари сифатида ўқитувчи-педагог-
лар салоҳияти, моддий-техник ба-
заси ҳамда адабиётлар билан таъ-
минланганлик даражаси юқори
булган 10 та академик лицей ва
48 та касб-хунар коллеклари бел-
гиланди. Барча тажриба-синов
майдончалилари илмий методик
кенгаш гузилди. Унинг таркиби-
да ўкув муассасасидаги тажриба-
ли ўқитувчилар, мұхандис-педа-
гоглар билан бир қаторда олий
 ўкув юрти ўқитувчилари, олим-
лар, фанроблари, шунингдек, ишлаб
чиқариш корхоналари ва-
киллари ҳам бўдишига катта эъти-
бор берилди. Тажриба-синов ишларин
ишиларини ташкил қилиши ва утказиш
учун алоҳида йўриқнома ишлаб
чиқилди. Барча тажриба-синов
майдончалидаги ишлар шу
йўриқнома бўйича ягона дастур
асосида олиб бориляётган. Тажри-
ба-синов ишларининг мөҳияти
таърибий ўкув режалари ва да-
стурларининг янги мазмунини
аникиллашади уларни янада та-
комиллаштиришадан иборатdir. Ака-
демик лицейлар ва касб-хунар кол-
леклари учун ишлаб чиқилган
ўкув режалари ва дастурлари ол-
динги таълим муассасалари – би-
лым юрти, хунар техника билим
юрти, техникам, лицей-интернат
ва гимназияларнинг ўкув режа ва
дастурлари билан таққосланади,
янги кўрсаткичлар аниқланади ва
эксперт баҳоланади. Укӯв режала-
ри ва дастурларини тақомиллаш-
тириш бўйича ўқитувчilar, мута-
хassislar, амалиётгилар фикр-му-
лоҳазалари, тақлифлari урганила-
ди ва умумлаштирилади.

ЯНГИ ЎКУВ РЕЖАЛАРИ

Аввало тажриба-синовга тақ-
дим этилган ўкув-мөъёрий хужжат-
ларнинг ўзи билан яқиндан тани-
шайлик. Улардан бирни академик
лицейлар ва касб-хунар коллек-
ларининг ўкув режаларидир. Укӯв
режаси – бу давлат хужжати
булиб, унда ўкув жараёни графи-
ги, ўкув предметларининг ҳажми
ва рўйхати, уларнинг ҳафталар, се-
мestрлар ва курслар бўйича тақ-
симоти, назарий ва амалий таъ-
лим мазмуни, уларни ўтиш тарти-
бини белгилаб беради.

Амалий таълим ўкув устахонала-
ри, ўкув лаборатория ва полиграфи-
рида ўкувчиларнинг бошлангич ма-
лакалари ва кунималарини эгал-
лаштириш ўкув предметларидан
иборат булиб, улар бир-бираiga
яқин ихтиосликлар учун умумий-
дир.

Махсус фанлар урганилаёттан
касб-хунар бўйича ишларни бажа-
риш технологияси, жихозларнинг
тири ва тузилиши, таъмирлаш усул-
лари ва уларни ишлатиш қоидалари
ишилаб чиқариш корхоналарида
утказиладиган ишлаб чиқариш ама-
лиётидан иборатdir.

Ўкув режаларидан кўйидаги меъёр-
лар асосида ишлаб чиқилди:

- ўрта маҳсус, касб-хунар таълими
3 йил. Ҳар бир ўкув йили 2 сен-
тибрдан бошланади ва 40 ҳафта да-
вом этади. Ҳар бир ўкув йили 2 се-
мestrda булинади. Ҳар бир семестр
20 ҳафта;

- ҳафталик ўкув юклamasи 38
соат;

- ўкув муассасаси ихтиёридаги
вақт – 80 соат (касб-хунар колле-
жлари учун);

- факультатив курслар – 220 соат
(академик лицейлар учун);

- умумий соатлар фонди – 4560
соат.

Бундан ташкил касб-хунар кол-
леклари учун:

- ишлаб чиқариш таълими - 1 кун-
га 6 соат, 3-семестрдан бошланади;

- ишлаб чиқариш амалиёт - 1
ҳафтага 36 соат, 4-семестрдан бош-
ланади.

ЯНГИ ЎКУВ ДАСТУРЛАРИ

Тажриба-синовга тақдим этилган
хужжатлардан яна бир ўкув дастур-
ларидir. Укӯв дастурлари алоҳида
укӯв предметлари бўйича билим,
кунимка ва малакалар мазмуни ва
ҳажмини, уларни урганиши кетма-
кетлигини белgilайдi. Барча фан-
лар бўйича ўкув дастурларини иши-
лаб чиқишда кўйидагиларга алоҳида
дэътибор берилди.

Биринчидан, Миллий дастурда
белgilangan manқasida va vasiyalardagi
moslik.

Иккинчидан, ҳалқaro andozalariga
mos kelgan ҳолда nafaqat bugungi,
balki erangani kun taъlabilari ҳам
жавоб берishi;

Учинчидан, таъlimning uзвийли-
ги va изчилиги taъminlanishi;

тўртмичидан, respublikamiziga
kiriб kelaётtaн янги tehnika va tex-

нологiyalarning xisobga oliniши;
бешинчидан, янги pedagogik te-
hnologiyalarning uкуv жараёни
жорий қилинishi kuzda тутилиши;

Укӯв дастурлari мазмuni va tu-
zilmasiga қўйилadigani yagona talab-
lar ham iishlab chiqildi. Жумладan,
ukӯv dasturlari mazmuni kуйidagi
talablarini қanoatlantirishi kerak;

Тархиийлик. Fan tarixi rivov-
janshining xususiyatlarini aks et-
tiishi. Fan ulkan hissasiga қўшган
olimlar va tarixi shaxslar haeti
va faoliyati bilan taniшtishi;

Замонавийлик. Fanninги xosirigini
tarakkiyot derajasiga muvofiq bil-
beriши;

Гуманитарлик. Insonparvarlik,
elparvarlik va eзгулик goяlariga
amal qiliши;

Халқaro standartlariga moslik.
Taъlim tizimi turlicha bulgan,
kamida ikkiti rivojlangan horijiy
davlatda beriladigan bilmillarni chukur-
laشتiriш ва tabakaлаштириш
bulgira bilmiga intiliш туйгусi
uкуv dasturlari bilan muqoyasa
kiliшti;

Raқobatbaroшlik. Rivovjana-
etg'an davlatlarda amalda bulgan eski
iishlab chiqilaётtaн mutanosiб uкуv
dasturlari niшbatan ilgorlik.

Millichilik. Markaziy Osiёda
yaşagan eski faoliyat kursatgan eski
uzbek tilida isjod qizqan olimlar
olimlariga taliqdan olimlar olimlar
taъlimning xisobga oliniши chukur-
laشتiriш va taliqdan olimlar olimlar
taъlimning xisobga oliniши;

Kozibadorlik. Uкuvchilarini fan-
ga kiziqtiриш va kiziqshining uchi-
riш, osondan muvakabga tomon-
da bainan uslubini taliqdan olimlar
taъlimning xisobga oliniши;

Amanalilik. Fan haeti
nazariali amaliёт bilan uзвий bo-
lib, uкуv dasturlari bilan taniшtishi;

Novatorlik. Uзбекistonning uz
taراққиёт йўлидан rivovjani
strategiyasi va "Kadrlar tayेrlashi

rejasesiga kiritilgan buлиb, ular
barча йўналишлар учун umumiyidir.

Uмumkaсbий fanlari uкуvchilarini
umumtaъlim fanlari bilan mazmuni
fanlari orasidagi uзвийlik etarli
daражада uкуvchilarini taliqdan olimlar
uкуv dasturlari bilan muvofiqidir.

Иччилик. Fan haeti sistemati-
k, manтикий myқobil ҳамда umum-
taъlim fanlari bilan mazmuni
fanlari orasidagi uзвийlik etarli
daражада uкуvchilarini taliqdan olimlar
uкуv dasturlari bilan muvofiqidir.

**Дастлабки натижалар
нимани курсатди?**

Endi tajriba-sinov ishlari
yurtaqimliy taliqdan olimlar
bilan taniшtishi.

**Дастлабки натижалар
нимани курсатди?**

Endi tajriba-sinov ishlari
yurtaqimliy taliqdan olimlar
bilan taniшtishi.

Uкуv rejasharini ekspert baҳo-
laшash bўyicha uкуv muassasalardan
100 ga jaқin ekspert xulosalari va
uкуv rejasharini takrifzilardan tajhiz
kilingdi. Ekspert xulosalardan ukuv
rejashidagi uкуv жараёни jadvali,
xafqalar semestrlarga taksimotani-
shi, tajtib, nazarib, amaliyot, maъlum
chikarish taliqdan olimlar olimlar
bilan taniшtishi.

Uкуv rejasharini ekspert baҳo-
laшash bўyicha uкуv muassasalardan
100 ga jaқin ekspert xulosalari va
uкуv rejasharini takrifzilardan tajhiz
kilingdi. Ekspert xulosalardan ukuv
rejashidagi uкуv жараёни jadvali,
xafqalar semestrlarga taksimotani-
shi, tajtib, nazarib, amaliyot, maъlum
chikarish taliqdan olimlar olimlar
bilan taniшtishi.

Ukuv rejasharini ekspert baҳo-
laшash bўyicha uкуv muassasalardan
100 ga jaқin ekspert xulosalari va
uкуv rejasharini takrifzilardan tajhiz
kilingdi. Ekspert xulosalardan ukuv
rejashidagi uкуv жараёни jadvali,
xafqalar semestrlarga taksimotani-
shi, tajtib, nazarib, amaliyot, maъlum
chikarish taliqdan olimlar olimlar
bilan taniшtishi.

Ukuv rejasharini ekspert baҳo-
laшash bўyicha uкуv muassasalardan
100 ga jaқin ekspert xulosalari va
uкуv rejasharini takrifzilardan tajhiz
kilingdi. Ekspert xulosalardan ukuv
rejashidagi uкуv жараёни jadvali,
xafqalar semestrlarga taksimotani-
shi, tajtib, nazarib, amaliyot, maъlum
chikarish taliqdan olimlar olimlar
bilan taniшtishi.

Ukuv rejasharini ekspert baҳo-
laшash bўyicha uкуv muassasalardan
100 ga jaқin ekspert xulosalari va
uкуv rejasharini takrifzilardan tajhiz
kilingdi. Ekspert xulosalardan ukuv
rejashidagi uкуv жараёни jadvali,
xafqalar semestrlarga taksimotani-
shi, tajtib, nazarib, amaliyot, maъlum
chikarish taliqdan olimlar olimlar
bilan taniшtishi.

Ukuv rejasharini ekspert baҳo-
laшash bўyicha uкуv muassasalardan
100 ga jaқin ekspert xulosalari va
uкуv rejasharini takrifzilardan tajhiz
kilingdi. Ekspert xulosalardan ukuv
rejashidagi uкуv жараёни jadvali,
xafqalar semestrlarga taksimotani-
shi, tajtib, nazarib, amaliyot, maъlum
chikarish taliqdan olimlar olimlar
bilan taniшtishi.

Ukuv rejasharini ekspert baҳo-
laшash bўyicha uкуv muassasalardan
100 ga jaқin ekspert xulosalari va
uкуv rejasharini takrifzilardan tajhiz
kilingdi. Ekspert xulosalardan ukuv
rejashidagi uкуv жараёни jadvali,
xafqalar semestrlarga taksimotani-
shi, tajtib, nazarib, amaliyot, maъlum
chikarish taliqdan olimlar olimlar
bilan taniшtishi.

Ukuv rejasharini ekspert baҳo-
laшash bўyicha uкуv muassasalardan
100 ga jaқin ekspert xulosalari va
uкуv rejasharini takrifzilardan tajhiz
kilingdi. Ekspert xulosalardan ukuv
rejashidagi uкуv жараёни jadvali,
xafqalar semestrlarga taksimotani-
shi, tajtib, nazarib, amaliyot, maъlum
chikarish taliqdan olimlar olimlar
bilan taniшtishi.

Ukuv rejasharini ekspert baҳo-
laшash bўyicha uкуv muassasalardan
100 ga jaқin ekspert xulosalari va
uкуv rejasharini takrifzilardan tajhiz
kilingdi. Ekspert xulosalardan ukuv
rejashidagi uкуv жараёни jadvali,
xafqalar semestrlarga taksimotani-
shi, tajtib, nazarib, amaliyot, maъlum
chikarish taliqdan olimlar olimlar
bilan taniшtishi.

Ukuv rejasharini ekspert baҳo-
laшash bўyicha uкуv muassasalardan
100 ga jaқin ekspert xulosalari va
uкуv rejasharini takrifzilardan tajhiz
kilingdi. Ekspert xulosalardan ukuv
rejashidagi uкуv жараёни jadvali,
xafqalar semestrlarga taksimotani-
shi, tajtib, nazarib, amaliyot, maъlum
chikarish taliqdan olimlar olimlar
bilan taniшtishi.

Ukuv rejasharini ekspert baҳo-
laшash bўyicha uкуv muassasalardan
100 ga jaқin ekspert xulosalari va
uкуv rejasharini takrifzilardan tajhiz
kilingdi. Ekspert xulosalardan ukuv
rejashidagi uкуv жараёни jadvali,
xafqalar semestrlarga taksimotani-
shi, tajtib, nazarib, amaliyot, maъlum
chikarish taliqdan olimlar olimlar
bilan taniшtishi.

Ukuv rejasharini ekspert baҳo-
laшash bўyicha uкуv muassasalardan
100 ga jaқin ekspert xulosalari va
uкуv rejasharini takrifzilardan tajhiz
kilingdi. Ekspert xulosalardan ukuv
rejashidagi u

5-синф.

Т.р. Машгулотлар мазмуни	соати
1. Бизнинг мактабга борадиган йўлимиз ва янги йўналишлар	1
2. Йўлларда ҳаракатланиш қоидалари оид билимларни текшириш	1
3. Ўқувчиларнинг гурух ва колонна бўлиб ҳаракатланиши	1
4. Ўқувчиларни юк автомобилларида ташиб (махсус одам ташиб учун мосланган автомобиллар)	1
5. Светофор сигналлари	1
6. Йўллардан ўтиш қоидалари	1
7. Йўл ҳаракатини тартибига солувчи назоратчининг сигналлари	2
8. Хайдовчининг меҳнати	1
9. Хайдовчининг огохлантирувчи сигналлари	1
10. Махсус сигналлар билан жиҳозланган автомобил ва мотоцикллар	1
11. Йўл белгилари	2
12. Автомайдончада амалий машгулотлар	1
13. Шаҳар ёки қишлоқ йўллари бўйлаб саёҳат	1
14. Йўлда ҳушёр ва эҳтиёт бўл!	1
15. Якуний машгулот	1

1. Бизнинг мактабга борадиган йўлимиз ва янги йўналишлар.

Мактаб яқинидаги йўлларда транспорт воситалари ва пиёдаларнинг ҳаракати ҳақида сұхбат. Йўлдаги пиёдалар ҳаракат қиласиган йўлаклар, ўтиш жойларини ўрганиш. Чорраҳада, йўл белгилари, светофор сигналлари, йўл ҳаракати тартибига солинмайдиган жойлардан ўтишда қоидага риоя қилишини ўргатиши. Пиёдаларнинг юриши ва ўтиши учун энг хавфли жойларни аниқлаш ва бу ерларда эҳтиёт бўлишни тушуниши. Мактабга яқин жойдаги жамоат транспорти тўхтадиган бекатни аниқлаш ва транспортга чиқиб-тушиш қоидаларини ўргатиш. Ўқувчиларнинг кундаки ҳаракат қиласиган йўналишларини аниқлаш. Мактаб, кутубхона, ўйнинг, дўйон кабиларга борадиган йўллarda ҳаракатланиш қоидалари оид билимларни текшириш.

Тўртинчи синфда ўтилган йўллarda ҳаракатланиш қоидаларини такрорлаш. Ўқувчилар орасида содир бўлган йўл-транспорт ҳодисаларидан мисоллар келтириш. Ҳодисаларнинг келиб чиқиб сабабларини мухокама қилиш. Баъзан йўллarda ҳаракатланиш қоидаларини бузувчи болаларни огохлантириш.

3. Ўқувчиларнинг гурух ва колоннада ҳаракатланиши.

Ўқувчиларнинг гурух бўлиб, йўлакда, йўл четида, ҳаракатланиши қоидаларини тушуниши. Ўқувчиларнинг колоннада ҳаракатланиши тартиблари ҳақида тушунча бериш. Гурух ва колоннада ҳаракатланаётган ўқувчиларнинг кундуз пайтида ва яхши кўринмайдиган шароитда қандай қоидага риоя қилишини кераклиги ҳақида тушунча бериш. Ўқувчилар гурухининг жамоат транспортларига чиқиб-тушиш қоидалари.

4. Ўқувчиларни юк автомобилида ташиб (махсус одам ташиб учун мослаган автомобилларда).

Ўқувчиларни ташиб учун мўлжалланган юк автомобилининг жиҳозланиш тартиблари. Ўриндиқларнинг сони, кузатувчиларнинг ўрни, автомобилга ўрнатилидиган "Болалар" белгиси ҳақида тушунча бериш. Тўхтаб турган транспортга чиқиб-тушиш тартиблари ва йўлда ҳаракатланиб бораётган пиёда ўзини қандай тутиши кераклиги ҳақида тушунча бериш.

5. Светофор сигналлари.

Светофорнинг турлари, сигналлари ҳақида сұхбат. Кўшимча секцияли светофорга транспорт воситалари ҳайдовчилари ва пиёдаларнинг риоя қилишлари. Пиёдаларнинг ҳаракатини тартибига солувчи светофорлар ва уларнинг сигналлари. Светофорнинг ўрнатилиш жойлари ва аҳамиятларни ҳақида тушунча бериш.

6. Йўллардан ўтиш қоидалари.

Пиёдаларнинг йўллардан ўтиши мумкин бўлган жойлар: пиёдалар ўтиш жойлари, ер ости йўли, ер усти кўпиклари.

Шаҳардан ташқаридаги йўлларда пиёдалар ўтиш жойлари бўлмаган кисмлардан ўтиши. Қиши пайтида йўл юзи ҳўл ёки сирпанчик бўлгандага пиёдаларнинг йўлдан ўтиши қўйинлашуви. Йўл юзи қор ва муз билан копланганда хавф-хатарнинг ортиши. Қиши пайтида йўлларда чана учиш ва бошқа ўйнларни ўншаш мумкин эмаслиги.

7. Йўл ҳаракатини тартибига солувчининг сигналлари.

Йўл ҳаракатини тартибига солувчи назоратчининг йўллардаги хизмат жойлари. Унинг ҳаракат тартибини бошқариш учун фойдаланадиган таёқча, диск ва бошқа имо-ишоралари.

Назоратчининг гавда ҳолати, кўл ҳаракати билан бериладиган сигналлари, светофорнинг қизил, сарик, яшил сигналларига мос келадиган ҳолатлари.

8. Хайдовчининг меҳнати.

Йўлда транспорт воситасини бошқариб бораётган хайдовчининг вазифаси, ўз масъулиятини ҳис этиши, йўллarda ҳаракатланиш қоидаларiga риоя қилиши, бошқариб бораётган транспортни диккат билан кузатиб бориши, олиб бораётган юки, ёки йўловчиларни эҳтиёт килиши. Хайдовчининг об-хаво шароитлари, йўл тузилишлари ва йўл ўтидаги қолламаларнинг ҳолатини ҳисобга олиб бориши. Улар ҳамиша ҳушёр ва эҳтиёткор бўлишлари, давлат мулки бўлган автомобилларни сақлашлари ва авайлашлари.

9. Хайдовчининг огохлантирувчи сигналлари.

Транспорт воситасининг хайдовчиси йўлда ҳаракат пайтида бурилиш, тўхташ, фалокат сигналларini беради. Бу сигналларни беришда ёритич воситалари ва кўл ҳаракатидан фойдаланиши. Огохлантирувчи сигналларга бошқа транспорт воситаси хайдовчи-

лари ва пиёдаларнинг риоя қилишлари.

10. Махсус сигналлар билан жиҳозланган автомобил ва мотоцикллар.

Махсус сигнал билан жиҳозланган автомобиллар: "Тез ёрдам", "Ўт ўчириш", "Милиция", "Йўл хизмати" машиналари.

Махсус овоз сигналлари ёки машъала чироги билан жиҳозланган автомобил ва мотоциклларнинг йўлдағи ҳаракати пайтидаги имтиёзлари. Бундай транспортларни кўрганда бошқа транспортларнинг ҳайдовчилари ва пиёдалар қандай қоидага риоя қилишлари ҳақида тушунча бериш.

Давлат автомобил назорати, йўл хизмати машиналарининг иш жойлари ва вазифаларини тушуниши.

11. Йўл белгилари.

Йўл белгилари ва уларнинг гурухлари ҳақида тушунча бериш. Йўл белгиларининг ўрнатилиш жойлари ва аҳамиятни тушуниши. Пиёдалар ҳаракатини тартибига солувчи йўл белгилари. Велосипед ҳаракатини тартибига солувчи йўл белгилари ва уларнинг ўрнатилиш жойлари. Йўл белгиларига риоя қилишлари қоидаларини тушуниши.

12. Автомайдончада амалий машгулотлар.

Светофор, йўл белгилари ўрнатилган пиёдалар йўлкалари, пиёдаларнинг ўтиш жойлари белгиланган чорраҳалар кўрсатилган автомобайдончада ҳаракатли амалий машгулотлар ўтказиш. Велосипед, ўзиучар, болалар автомобилларини ҳаракатта келтириши.

13. Шаҳар, қишлоқ йўллари бўйлаб саёҳат.

Йўлларга саёҳат ўтказиш. Транспорт воситаси ва пиёдалар ҳаракатини тартибига солувчи светофор солидир. Ҳайдовчиларнинг огохлантируvчи сигналларiga пиёдаларнинг риоя қилишини назорат қилиш. Пиёдаларнинг юриш ва йўлдан ўтиш қоидаларини аниқ бажаришларини кузатиш.

14. Йўлда ҳушёр ва эҳтиёт бўл!

Ез пайтида болаларнинг йўллarda ҳаракатланиш қоидаларiga риоя қилишлари. Йўлда юриш, йўлдан ўтиш, темир йўл кесишувларида ўтиш қоидалари. Темир йўл изи устида юнамаслик, темир йўл изи устида юнамаслик,

Йўлларда ҳаракатланиш қоидаларини ўргатиш мағфулотларининг режа ва дастурлари

Тўхтаб турган поезд атрофида юнамаслик. Темир йўл юнида мол боқиши ёки ўншаш хавфли ҳалокатларга олиб келиши ҳақида тушунча бериш. Қаровсиз ёки эгасиз қолган транспорт воситалари ёки қишлоқ ҳўжалиги машиналарiga урилиш фалокат келтиришини тушуниши.

15. Якуний машгулот.

Ўқувчиларнинг ўкув иили давомида ўрганган йўллarda ҳаракатланиш қоидаларini синовдан ўтказиш. Йўллarda ҳаракатланиш қоидаларiga оид диафильм ва кинофильмларни намойиш қилиш, уларни изоҳлаш ва мухокама қилиш. Саволжавоб ўтказиш.

6-синф.

Т.р. Машгулотлар мазмуни	соати
1. Бизнинг шаҳар, қишлоқ, туман кўчаларида ҳаракат	1
2. Йўл-транспорт ҳодисаларининг келиб қиши-сабаблари	1
3. Йўлнинг қатнов қисмидаги белгилар	1
4. Светофор сигналлари	1
5. Йўллардан ўтиш қоидалари	1
6. Йўл ҳаракатини тартибига солувчи назоратчининг сигналларига	2
7. Йўл белгилари	1
8. Велосипедда ҳаракатланиш	1
9. Темир йўл кесишувларида ҳаракат	1
10. Ўқувчиларнинг йўллarda ҳаракатланиш қоидаларини ташвиқот қилишдаги иштироки. Йўл ҳаракати ёш назоратчилари гурухлари	2
11. Автомайдончада йўллarda ҳаракатланиш қоидаларiga доир ўйн ва мусобақалар.	2
12. Шаҳар ёки қишлоқ йўллари бўйлаб саёҳат.	1
13. Йўл белгиларига пиёдаларни тартибига солувчи жиҳозлар: шлабгаум, йўл белгилари, светофорлар. Пиёдаларнинг темир йўл кесишувларидан ўтиш.	1
14. Темир йўл кесишуви, темир йўл якни ва рельс ўтида ўйншаш, чорва молларининг боқилиши хавфли-дир.	1
15. Йўл белгиларини тартибига солувчи назоратчи.	1

Якнилашиб келаётган поездларнинг олдидан ўтмаслик, тўхтаб турган поезд ёки вагонларнинг олдида ёки тагида ўйнамаслик ҳақида тушунча бериш.

Поездларнинг якнилашиб бориши, унданаги буюм ва юкларни олиш, ойналарига тош отиш жиноят эканлигини тушуниши.

10. Ўқувчиларнинг йўллarda ҳаракатланиш қоидаларини ташвиқот қилишдаги иштироки.

Бошлангич синфларда "Йўллarda ҳаракатланиш қоидаларiga риоя қилиши" мавзусидаги эрталикни ўтказиш, деворий газета чиқариш ва мактаб радиоузели орқали эшиттиришлар уюштириш. Ёш назоратчилар гурухининг фаолиятида қатнашиш. Йўллarda, мактаб олдида постларда навбатда туриш.

11. Автомайдончада йўллarda ҳаракатланиш қоидаларiga оид ўйн ва мусобақалар.

Автомайдончада йўллarda ҳаракатланиш қоидаларiga оид ўйн ва мусобақалар ташкил қилиш. Мусобақа пайтида ўқувчиларнинг транспорт воситалари ҳаракати, пиёдалар ҳаракати, велосипед ҳайдовчилар ҳаракат қоидаларiga қандай риоя қилишларини кузатиш.

12. Чорраҳада өнгалини ўтиш қоидаларiga қандай риоя қилишдаги иштироки.

13. Йўл белгилари.

Транспорт воситалари ва пиёдалар серқатнов бўлган йўллардаги ҳаракатини кузатиш.

Транспорт воситалари ҳайдовчиларининг огохлантируvчи сигналларга ҳушёrliklari ва бошқа қоидаларга риоя қилишларини мухокама қилиш. Светофор, йўл белгилари ўрнатилган жойларни кузатиш ва унинг мояхитини ўргатиш.

Чорраҳадаги назоратчининг транспорт воситалари ва пиёдалар ҳаракатини ўтиш қоидаларiga қандай риоя қилиш ҳақида сұхбат ўтказиш.

14. Йўл белгил

BILAG'ONLARGA TEST

I. Birinchi o'zbek kosmonavti kim?

- A) Yuriy Gagarin
- B) Valentina Tereshkova
- C) Solijon Sharipov

2. O'zbekistonda chiqarilayotgan mashinalar qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?

- A) Tiko, Damas, Neksiya, Volga
- B) VAZ, Tiko, Damas
- C) Tiko, Neksiya, Damas

3. Navro'zda pishiriladigan taomlar qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?

- A) Sumalak, ko'k somsa, halim
- B) Palov, chuchvara, ko'k somsa
- C) Sho'ra, sumalak, do'lma

4. 8 dekabrda O'zbekistonda qanday bayram nishonlanadi?

- A) Yangi yil kiradi
- B) Mustaqillik bayrami
- C) Konstitutsiya kuni

Yomonlik qilib bo'lma shodon,

Jazosini topadi oxiri yomon.

(Abulqosim FIRDAVSIY)

Yaxshi xulqli kishini,
Yaxshi degil ishini.

(Jaloliddin RUMIY)

Doimo bo'lgum desang
sog'u omon,
Yaxshilik ko'rsin butun
sendan jahon.

(Farididdin ATTOR)

BOBOLAR BOLALARGA

o'tasan oson.

(Rukniddin AVHADIY)

Kimki zahmat chekmadi,
Rohatga ham yetmadi.

(Hofiz SHEROZIY)

Ilma oshno bo'lganining
zamon,

Kemasiz ham suvdan

Odob darsi

S o ' r a b - s o ' r a b
donishmand bo'lur,
Har orzuga yetmoqqa
qodir.

(Abulqosim FIRDAVSIY)

Jonsiz tananing bormi
qimmati?

Odam tanadir, jonidir
məktəb.

(Sadreddin AYNIY)

— Siz nima desangiz shu, bobo, — deb javob
beribdi shahzoda.

— Yaxshi. Unda hamma pulingga bug'doy olib, mana
shu qirg'oqqa keltirib to'k. Keyin o'talgan bug'doydan
har kuni ertalab va kechqurun bir qopdan olib, dengizga
soch. Bordi-yu, bug'doying tamom bo'lub qolsa, sen bu
yerdan hech qayoqqa jilma! — debdi chol va ko'zdan
g'oyib bo'libdi.

Shahzoda qalandar chol nima degan bo'lsa,
hammasini bajaribdi. Har kuni ikki qop bug'doyni
dengizga sochib, bir hovuchini un qilib, non pishirib
yegani o'zi bilan birga chaylagaga olib kirib ketar ekan.
Bug'doy kamayib-kamayib, oxiri tugabdi ham. Hatto
yegani bir siqim bug'doyi, sotib olay desa yonida sariq
chaqasi ham qolmabdi.

U dengiz qirg'o'iga o'tirib olib, o'ziga-o'zi gapira
boshibadi: "Qanchalik noshudman! Asli uyni omadim
qaytganda tashlab chiqqan ekanman. Bir firibgarga
ishonib, hamma pulimni shamolga sovurdim. Menga
podsholik nasib etmaganiga yarasha, o'z manfaatimni
ham o'ylamaymanmi!" U bu yerda ortiq qolishni istamay,
ertalabqoq uyiga qaytib ketishga qaror qilib, joyiga yotib
uxlabdi.

O'sha kuni dengizdagagi baliqlar odatdagagi tortiqni
behuda kutishibdi. Shahzodaning har kuni muntazam
dengizga bug'doy sochib turgani uchun gala-gala baliqlar
shu qirg'oqqa o'rganib qolishgan ekan. Mayda
baliqlarga qo'shilib yirik baliqlar ham u yerga suzib
kelgan ekan. Biroq bugun hech qanaqa bug'doy
sochilmaganini ko'rib, bug'doydan mahrum bo'lgan
baliqlar shohi o'zining yaqinlariga qarab:

— Nima bo'ldi ekan? Bizni yarim yildan beri shirin
taom bilan boqishardi, bugun birdaniga to'xtab qoldi?
Bunga o'zimiz sababchi bo'lmaylik tag'in, — debdi.
— Ayting-chi, shuncha vaqt bizni boqib kelgan odam bu
saxovatiga yarasha taqdirlasdi.

— Yo'q, hukmdor! — debdi hamma baliqlar bir
ovozdan. — Unga hech qanday mukofot yo haq berilgan
emas!

— Sababini endi tushundim, — debdi baliqlar shohi.

— Biz yaxshilikning qadrini tushunib yetmabmiz,
shunga yarasha jazolanimiz. Endi xatoimizni tuzatmasak
bo'lmaydi. Mening sizga farmoyishim shul: hammagiz
dengiz tubidagi qimmatbaho marvaridlardan topib,
ertalabgacha saxovatli valine'matimizga eltilib beringiz!

Baliqlar shohining farmoyishi to'la-to'kis ado etilib.
Tong otgunga qadar dengiz tubidan marvaridlardan olib
chiqib, shahzodaning chaylasini oldiga uyib qo'yibdilar.
Behisob baliqlarning harakatidan dengiz tun bo'y
chayqalib chiqibdi. Tongotarga yaqin dengiz shovqinidan
uyg'onib ketgan shahzoda bundoq qarasa, oldida bir
dunyo marvarid uyulib yotgan emish. U bu boylikka qaysi
yo'li bilan erishganini anglab yetibdi va o'ziga-o'zi:
"Baxtsizman, deb bekorga noligan ekanman. Kelishilgan

UCH SHAHZODA

Ertak

Qadim zamonda bir podsho bo'lgan ekan. Uning uch
o'g'li bo'lib, uchalasi ham bir-birdan aqlli, dono va
dovyurak bo'lgan ekan. Podsho qarib, qolgan umrini
yolg'izlikda toat-ibodatda o'tkazishga qaror qilibdi.
Lekin o'rniga qaysi o'g'lini podsho qilib tayinlashni
bilmay, o'ylanib qolibdi. Uzoq o'yabdi, baribir
o'g'llilarining uchchalovi ham bir-birdan o'tadiganday
tuyulibdi.

Oxiri podsho maslahatchilarini yig'ib, o'z fikrini ularga
izhor etibdi.

— Saltanatim fuqarolarining baxtiyor yashashlari
sizlarga yaxshi ma'lum, — debdi podsho. — Endi men
davlat ishlardan xoli bo'lmag'chiman, ammo uch
o'g'limdan qaysi biriga saltanatimizni topshirishimni va
ularning ichidan qaysi biri menchalik xalqqa g'amxo'rlik
qila olishini bilmay, boshim qotgan. Sizlarga farmonim
shul: shahzodalarni sinovdan o'tkazib, mening o'rnimga
munosibini tanlab bir to'xtamga keling-da, so'ng menga
xabar qiling!

Saroy ulamolari, amaldorlari va maslahatgo'ylari
o'yab-o'yab oxiri shahzodalarni sinovdan o'tkazib,
yo'lini topshiribdi. Ular shahzodalarning har biriga teng
miqdorda pul berib, musofir yurtlarga yo'llashga ahd
qilishibdi. Ulardan qaysi biri pulini to'g'ri taqsimlab xarj
qilsa, o'shani otasi valiah qilib tayinlaydigan bo'libdi.
Podshoga ham bu qaror ma'kul bo'libdi.

Shunday qilib shahzodalar safarga otlanishibdi. Ular
aval kemaga tushib, dengizda uzoq suzishibdi, bir
joyga yetganda qirg'oqqa chiqishibdi. Shahzodalar
roppa-rosa bir yildan keyin xuddi shu yerda
uchrashishga ahd qilishib, turli tomoniga qarab
tarqalishibdi.

Ikkala katta aka boylik orttirish niyatida savdogarchilik
bilan shug'ullanishni ixtiyor qilishibdi. Kenjatoyni esa nima
bilan shug'ullanishni bilmay qirg'oq bo'yab ketaveribdi.
U uzoq yuribdi, tevarak-atroflarni obdon tomosha qilibdi,
keyin ko'nglini g'ashlik chulg'abdi. Birdan tug'ilib o'sgan
uyi esiga tushibdi-yu, g'amgin holda xarsang ustiga
o'tirib qolibdi. Shu top uning ro'parasida juldur kiyimli,
bir qalandar chol paydo bo'libdi.

— Yigitcha, qayerdan kelayapsan va qayoqqa yo'i
olmoqchisan? — deb so'rabi undan chol.

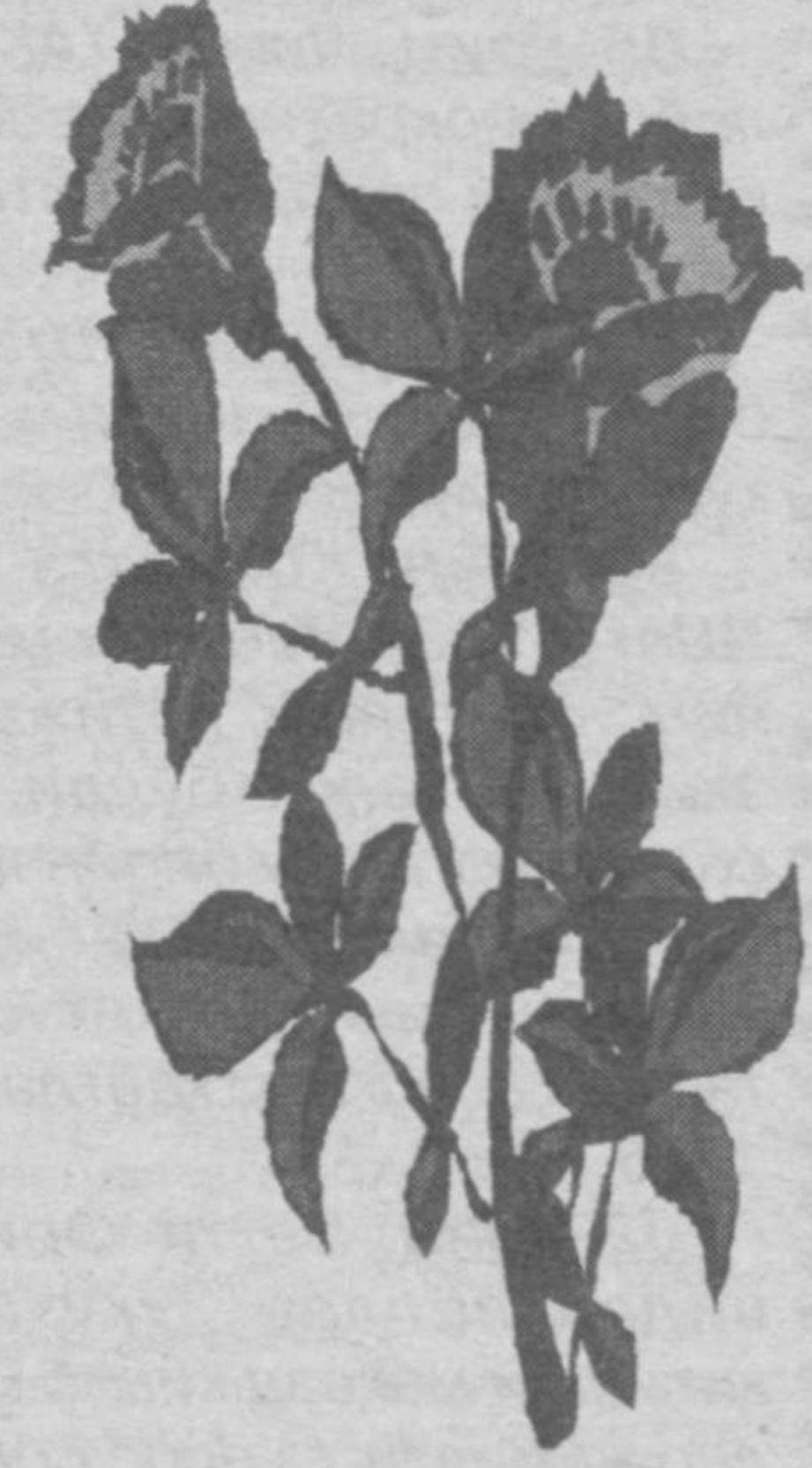
Shahzoda bo'lgan gapni unga so'zlab beribdi.
Qalandar diqqat bilan eshitib turib, bunday debdi:

— Yaxshi, o'g'lim, endi senga bitta xizmat bor. Ammo
bu har kimning ham qo'lidan kelavermaydi. Faqat pulga
o'ch bo'Imaganning qo'lidan keladi. Agar sen o'z
manfaatingning o'yaydigan bo'imasang, hamma
niyatiningga erishasan.

UMID VA AZIZ

Juda qalin do'st Umid va Aziz,
Birga yesa ovqat tuyular laziz.
Eshiklari ham yonma-yon qo'shni,
Bo'lib yeydi topsa bitta mayiz.
Ular birga qatnar edi bog'chaga,
Endi birga o'tirar bir partada.
Onasiga yordam berar Umidjon,
Lekin yalqovroqdir Azizjon.
Bir kun ikkovlari ikki niholni,
O'z hovililariga borib ekishdi.
Qachon yer ekanmiz shirin olmani,
Deya o'itirishib xayol surishdi.
Umidjon niholning tagin yumshatib,
Har zamon suv berib sug'orib turdi.
Aziz esa, yoz bo'yil ko'cha changitib,
Koptokning ketidan yugurib yurdi.
Yillar o'tib Umidning ekkan olmasi
Baland bo'lib o'sdi, mevalar tugdi,
Qip-qizil, shakarday uning mevasi,
Rahmat, Umidjon, deb shoxlarin egdi.
Azizning olmasi suv ichmay so'lib,
Barglari qovjirab, quridi-qoldi.
Umidjon savatda olma tutganda,
Azizjon yer chizib, uyalib qoldi.

Rajaboy O'RUNOVA

muddat yetib kelgunga qadar shu yerda akalarimni
kutib o'tiraman", — deb ahed qilibdi u.

U bir qism marvaridni sotib, puliga bug'doy olib
kelibdi. Dengiz baliqlari endi avvalgidan ko'proq
donlaydigan bo'lishibdi. Bir kuni shahzoda birtalay tezak
sotib oldi-da, har bir tezakning ichiga bittadan
marvaridni yashirib qo'yibdi.

Oradan bir yil o'tibdi, kelishilgan muddatda akalari
ham qayt kelishibdi. Ulardan biri bir yil davomida mato
olib sotib, ancha boylik orttiribdi. Ikkinchisi baqqollik
do'konni ochib, pulsor bo'lib qaytibdi. Kenjatoyni
uyumidan bo'lak hech vaqosi yo'qligini ko'rib, akalari
uni masxara qilib, rosa kulishibdi.

— Tentak! Juda bo'lmaganda udyan olib chiqqan
pulingdan tejab qolmaysammi? Bu tezaklarning nima
qimmati bo'lard? — deyishibdi ular.

Shahzodalar yo'iga otlanishibdi, har kim o'z molini
kemaga ortib, uyiga jo'nabdi. Yo'lda tezaklarning nima
ortayotganda ham, ularni qirg'oqqa tushirayotganda
ham akalari kenjatoyni kalaka qilib kulishibdi. Kemada
ovqat pishirishga o'tinlari qolmaganda akalari unga
orttirgan boyligingga bizlarni ham sherik qil, deb
kesatganlarida ham kenjatoyni miq etmabdi. Tezaklarning
ichigidi maryaridlarini ularga bildirmasdan olib, tezak
o'tin o'rnida ishlataverbidi.

Shahzodalar uyu katta hurmat va e'tibor bilan kutib
olishibdi. Ularni saroyga olib kirishganida aka-ukalar
musofirlikda yashab, olgan pullarini tejamkorlik bilan
sarflanganlari haqida so'zlab beribdilar. Akalari orttirgan
mollarini o'rta tashlashibdi, saroy a'yonlari va
akobirlari ularni sanay boshlashibdi. Navbat kenjatoyni
kelibdi. Xizmatkorlar tezaklarning o'rta qilib uyub qo'yishgan
ekan, saroy amaldorlari bir-birlariga qarab, miyig'larida kula
boshlashibdi.

— Sirti yaltirab, ko'zni qamashtiradigan narsani
maqtash oson, — debdi shunda kenja shahzoda.
— Ammo dunyoda shunday ko'z ilg'amas narsalar bo'ladiki,
ular zamirida behisob boylikni pinhon saqlaydi.

U shunday debdi-da, o'rnidan turib hamma tezaklarning
yoriy-oriy ichigidi maryaridlarini ola boshibadi. Saroy
a'yonlari shahzoda o'lida tobora ko'tarilib borayotgan
sara marvaridlar uyumidan ko'zlarini ololmay,
anqaygancha turib qolibdilar.

Shahzoda bu boylikni qanday orttirganini ularga
so'zlab beribdi. Shunda kenja shahzodanining faqat
aqlligina emas, shu bilan birga xudbin emasligi ham
barchaga ayon bo'libdi.

— Balli! — debdi saroy a'yonlari baravariga. — Bizning
yangi davlatpanohimiz bo'lishga kenja shahzoda
munosib.

Shunday qilib kenja shahzoda taxtga o'tqazilibdi. U
akalaridan xafa bo'Imaganligi uchun ularni ham yuqori
lavozimlarga tayinlabdi. Uning saltanatidagi raiyat tinch-
totuv va farovonlikda umr kechira boshibadi.

ЮЛДУЗХОНИМ – “ЎЗБЕК МАДОННАСИ”

Ўзбек қўшиқчиларини бутун дунё таниб бормоқда. Санъаткорларимизнинг жаҳон бўйлаб тобора шуҳрат қозониб бораётгани сабаби нафақат уларнинг жозибали, узига хос овозларида, балки, қўшиклиарида ўзбекона руҳнинг намоён булишидадир. Шу боис санъаткорларимизнинг хорих матбути диккат-эътибори марказида тургани қўвонарли хол. Евросиё нашрлари орасида ўзига хос ўрин эгаллаган “Cosmopolitan” журнали шундай савонли беради: “МДХ давлатлари санъаткорлари орасида Фарбада энг катта муваффакият қозонган артист ким? Пугачевами, Вайкулеми ё Гребенщиков?.. Тўғри жавоб: Юлдуз Усмонова, Ўзбекистон.

Бу қўшиқчининг BMG фирмасида чиқарилган бир қанча мусиқа альбомлари ўз минглаб нусхаларда дунё бўйлаб тарқалиб кетди. Юлдузхоним Олмония ва унга қўшиқ мамлакатларда нонстоп гастроллар уюштириб, минг-минглаб муҳлислар ортириб бормоқда.

Концерtlаридаги улкан заллар тўла томошабин йигиладиган бу хонимга хорижий муҳлислар “Ўзбек Мадоннаси” деб ном кўйишган”. Уша журналинг муҳбири Аҳ Троицкий Юлдузхоним ҳақида ёзар экан, шундай дейди: “Туркӣ этно-поп, шух дастурхон-диско, узига хос қўшиқ усули (ўзбекона узига хосслик – Ж.С.) бу аёлни Гарб қўшиқ шинавандларининг юксак ҳурмат-эътиборига сазовор этиди. Бундан 5 йилча бурун Азлага (ҳозирги кунда Россияяда фаолият кўрсатади – Ж.С.): “Бу учинчи даражали фаолиятнинг ташлаб, ўзек миллий хусусиятларини намоён этувчи қўшиқлар айтгун”, – дедвим-а, қулоқ солмади, афсус...”.

ПРЕЗИДЕНТ ВАЪДАСИ

Генерал Пиночет томонидан 1973 йили уюштирилган ҳарбий тўйтариш пайтида президент-социалист Салвадор Аллендинг фожеали ҳалоқатидан сўнг биринчи марта Чили давлатида асосий раҳбарлик лавозимини яна социалист эгаллади: 62 ёшли адвокат Рикардо Лагос Эскобар президентлик вазифасини адо этишига кириши. Парламентдаги инаугурация маросимида байонот бёар экан, у, жумладан, шундай деди: “Барча чилилларниң – мамлакатда яшайдиганларниң ҳам, хориждагиларниң ҳам, ўнгларниң ҳам, сўлларниң ҳам, марказиларниң ҳам, граждандар ва ҳарбийларниң ҳам, камбагалларниң ҳам, бойларниң ҳам – ҳамманинг президенти бўлишга вайда бераман!”. Бир неча соат ўтга эса, у айлан шу сўзларни президент саройи “La Moneda” пешайвонида турб Конституция майдонига тўплланган мингларча одамлар олдида тақрорлади. Майдондаги минг-мингларча одамлар бу сўзларни “Пиночет суд қилинсин!” деган ҳайқириклар билан қаршиладилар. Алленде ўлдирилган “La Moneda” саройи ва унинг яқинидаги бинолар деворларидаги ўқларниң ўринлари аллақачон суваб, текислаб юборилган. Ўзи ҳам Пиночет зиндонларида йиллар мобайнида азоб чеккан янги президент инсон қўзукларни борасидаги асосий вазифасини судлар ва трибуналларниң мустақил фаолиятларини кифоятлашда деб билишини алоқида таъкидлайди.

Яқинда Лондонда 16 ойлик ўз қамонини бошидан кечирган 84 ёши Пиночет эса, ўзининг Сантиго атрофидаги ҳасабада жойлашган ҳашаматли қарородида истиқомат қилиб, бир неча чилиллик судияларнинг уни жиной жавобгарликка тортишга уринишларини дийдат билан кузатмоқда.

Жамшид САҲДИНОВ
тайёрлади.

Misr – 8 ming yillik madaniyat beshigi musobaqasi

Ўз фаолиятини ҳар томонлама токомиллаштиришга интилаётган Misr оммавий ахборот воситалари (OAB) асримизда рўй берган ўзгаришлар, энг замонавий техника ва технологияга бўлган шу кун талабидан келиб чиққан ҳолан улкан одимлар ташламоқда. Ҳозирги кунда бир пайтинг ўзида 72 телевизион канал кўрсатувларини бир қатор Яқин Шарқ, Ўтра ер денизи ҳавзаси, Африка ва Осиё мамлакатларига узата оладиган 12 қамарий канала га эга “NILESAT - 101” сунъий йўлдоши турдиги.

Оила, бола тарбияси, спорт, янгиликлар, таълим-тарбия, мусиқа, маданият сингари ҳаётнинг барча жабхаларини ўзида қамраган, тўлаконли телекурсатувларни салмоқини ҳамда сифатини ошириш мақсадида маҳсус шу соҳаларга ихтисослашган “Нил” телеканали очиди.

Misr суврати ва сийратини бутун дунёга намоён этиш мақсадида мамлакатнинг биринчи ва иккинчи фазовий телеканаллари, ҳалқаро “Нил” телеканалини салмоқини ҳамда “Маълумотлар” телеканалини кўрсатувлари бу сунъий йўлдоши орқали эфирга узатили бошланди.

Яқин Шарқда энг улкан телевизион ва киностудияларни ўзида мұжассамлаштирган, ҳақиқи равиши “Шарқ Голивуди” деб аталаётган OAB маҳсулотлари ишлаб чиқаралган маҳсус шаҳарча бўнч этилиб, ишга туширилди. Акционерлик компанияси шакилда иш юритувчи бу шаҳарчанинг 50% акцияларига эндилика Миср радио ва телевидение ўюшмаси эгалик қилмоқда.

ОАВнинг ЭРКИН МИНТАКАСИ

Айни чогда ОАВ эркин минтақаси барпо этишига қарор қилинди, унда араб ва эл орталари кенг кўламда фаолият кўрсатиши мумкин бўлади. Лекин шу шарт биланки, улар ўз фаолиятида ирқий камситиш, ўёни бу динга ташвиқот, шахсоний ҳирса ургу – давлат қиммасликлари керак. Уз иш жараёнида сармояларни жалб қилиш ва рагбатлантиришга оид қонуниярга амал қилидиган бу ОАВ эркин минтақаси ҳам барча эркин минтақалар сингари солик ва божхони масалаларда бериладиган барча имтиёзлардан фойдаланади.

Бу минтақа ҳақиқи мусфассароқ тўхтадилган бўлсан, араб олами ҳамда чет эл ахборот агентликлари, жаҳон матбуоти у ерда ўз бўлым ёки қисмларини очишлари мумкин бўлади. Шу билан бирга ўзга юртлар ўз телекурсатуват ва радиоэшиштиришларни хоҳ умумий каналлар, хоҳ ихтиносиган каналлар орқали бўлсин эфирга узатишга имкон топадилар. У ерда, шунингдек, сара радиоэшиштиришлар ва телекурсатувлар каби OAB маҳсулотлари ишлаб чиқарилиб, тарқатилид. Акционерлар компанияси сифатида бу минтақа ўз акцияларини қимматли қозозлар бозорида сутуга ҳам қўяди.

OAB маҳсулотлари ишлаб чиқариш шаҳарчаси таркибида Misr сунъий йўлдоши акционерлик компанияси ҳам мавжуд бўлиб, у Misr сунъий йўлдошларини учирши ва унда мавжуд каналларни ижарага бериш ишларни бошқариш ишлари билан шуғланади.

МИСРнинг АСОСИЙ ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИ

Misr радиоси. У ҳар куни 70 турдаги радиодастурни дунёнинг турли бурчакларига ётказа оладиган ута кучни радиостанциялар ёрдамида, 8 шаҳобча орқали жами 450 соат давомида ҳаво мавжуларига узатиб келади. Яна 4 та радиодастур ёшиштиришларни фазовий каналлар орқали Европа ва Америка ҳам тарқатилид. Мамлакат радиосидаги “Ёшлар”, “Араб овози”, “Қуръони Карим”, “Яқин Шарқ” сингари 5 та радиоқанал кечоша кундуз – 24 соат давомимида ёшиштиришлар берил боради.

Misr телевидениеси. Мамлакатда энг замонавий техника ва технологияга асосланган, рақамли тизимда ишлайдиган “Найл сат – 101” алоқа сунъий йўлдоши учирилгандан сўнг телекурсатувларни фазовий каналлар орқали Миср телевидениеси энг замонавий асбоб-ускуналар, компьютер ва бошқа алоқа воситаларининг юксак имкониятидан фойдаланиб, аъло сифатли кўрсатувлар тайёрлаб, уларни томошабинларга ётказиб имконига эга бўйди. Умуман олганда, Misr телевидениесида ихтисослашган “Нил” телеканалидан ташқари яна 13 та телеканал телетомошибинларга хизмат кўрсатади.

Маълумотлар давлат хизмати. У Misr информация вазириягига қарашли бўлиб, сўнгги йиллар ичida ўзининг моддий-техник базаси жиҳатидан ҳам, ўз мутахассисларининг маҳалка ва маҳоратлари жиҳатидан ҳам жуда илгарилаб кетди. Интернет сингари замонавий алоқа воситалари чиндан ҳам маълумотлар инқили-

— 3. Ўзбек телетомошибинин тўлқинлантиришган Misr бадиий филмларидан бири:

- A) “Муҳаммадун-Расулуллоҳ”
- B) “Уйимдаги бегона”
- C) “Оқибат”

2-САВОЛ-ЖАВОБ ВАРАҚАСИ

(мусобака қатнашчисининг исми-шарифи, ёши, касб-кори, манзили, телефони)

3. Ўзбек телетомошибинин тўлқинлантиришган Misr бадиий филмларидан бири:

- A) “Муҳаммадун-Расулуллоҳ”
- B) “Уйимдаги бегона”
- C) “Оқибат”

Эслатма: савол-жавоб варақасини қирқиб олиб, тўғри жавобларни белгилаган ҳолда йигиб юришни, варақалар бешта бўлгач эса Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32-бино, 601–604 хоналар. Misr элчихонаси Матбуот шўбасига деб жўнатишини унумтман!

узлуксиз ишлайди. Бу муддат ичиди у 4 мин. сўз бирлиги атрофида турил ахборотларни араб, инглиз ва франзуз тилларida узати келади. Унинг 39 мамлакатда ўз мухбирлари бор.

Агентлик 25 та араб ва тел агентликларидан ахборот ва фотоматериалларни алмашад. Шуалар ичиза Ўзбекистон Ташкиларни вазирлиги ҳузуридаги “Жаҳон” ахборот агентлиги ҳам бор. Бу агентлик ўз ахборотларини бир неча алоқа сунъий йўлдошлари орқали ҳам узатади.

Миср газеталари ўз фаолиятларини ёрни, ёки бир тазиик ёки назоратсиз олиб борадилар. Бунда бирдан бир ҳакам – журналист шарафи ҳақидаги маҳсус низомда кўрсатилган журналист мавзулитидир. Унда журналист қандай хабар билан ишламасин, қандай муммога дуч келмасин, унга доимо ҳалқ ва соҳаларни янгиликларни, унда кўлманиётадиган замонавий техника ва технология имкониятларидан хабар тоши, келажакда улардан ўз фаолиятида таъвидланади.

Одатда жуда кўп саҳифали Misr газеталари дебарни барча араб мамлакатларига таркиблари. Шу бос ҳам улар миллионлаб нусхада чоп этилади. Мамлакатда “очиқ эшиклар” сиёсати бошланган, кейинчалик кўп partiya газетасида ташкари келиб чиқкан ҳолда борадилан таъвидланади.

— Ўзбекистон Ташкиларни вазирлиги қўшидаги “Жаҳон” ва Misrda Ҳақин Шарқ (МЕНА) ахборот агентликлари ўртасида ахборот айрошаш борасида ўзаро ҳамкорлик битими имзоланишига эришилди.

— Миср матбуоти, радио ва телевидениесининг масъул ходимларидан ишларни вазирлиги Ҳақидаги “Жаҳон” (МЕНА) ахборот агентликлари ўртасида ахборот айрошаш борасида ўзаро ҳамкорлик битими имзоланишига эришилди;

— Миср оммавий ахборот воситалари орқали Ўзбекистоннинг ҳар бир ютуғидан ўз ютуғидан мавжун бўлаётган туб ўзгаришлар, олиб бўлаётган ислоҳотлар ва улар берадиган салмоқли самараалардан доимий тарзда хабардор килиб туримоқда;

— Беш фаслдан иборат, кишиларни тинчлик, бирордлик, ўзаро иноклик, меҳр-муҳаббат ва оқибатга чорловчи, зўрликдан, зўлмкорликдан, ўзаро куч ишлатидан таърифчичи, ҳақиқий Исломни тараёнум этувчи “Муҳаммадун-Расулуллоҳ” кўп қисмли видеофильми Misr телевидениесидан Ўзбекистон ташкари АҚШ, Франсия, Англия сингари мамлакатларда сотувга чиқадиган “Ал-Аҳром” каби Misr газеталарида Ўзбекистонга бағишиланган қатор мақола ва очерклар чоп этиди;

— Миср оммавий ахборот воситалари орқали Ўзбекистоннинг ҳар бир ютуғидан ўз ютуғидан мавжун бўлаётган туб ўзгаришлар, олиб бўлаётган ислоҳотлар ва улар берадиган салмоқли самараалардан доимий тарзда хабардор килиб туримоқда;

— Беҳ фаслдан иборат, кишиларни тинчлик, бирордлик, ўзаро иноклик, меҳр-муҳаббат ва оқибатга чорловчи, зўрликдан, зўлмкорликдан, ўзаро куч ишлатидан таърифчичи, ҳақиқий Исломни тараёнум этувчи “Муҳаммадун-Расулуллоҳ” кўп қисмли видеофильми Misr телевидениесидан Ўзбекистон ташкари АҚШ, Франсия, Англия сингари мамлакатларда сотувга чиқадиган “Ал-Аҳром” газетасининг тонгги, кечки, ҳақаро, иқтисодий, ҳафталик турлари ҳамда қатор журналлар араб, инглиз ва француз тилларида чоп этилади. Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин.

Партиялар газеталарида келсан, мамлакатда фаолият кўрсатадиган 14 партиянига ҳаётни танишириш максадида бирга юнга ҳаммада яхшидан ташкиларни учратиш мумкин. Масалан: 1875 йил тасвистиган “Ал-Аҳром” газетасининг тонгги, кечки, ҳақаро, иқтисодий, ҳафталик турлари ҳамда қатор журналлар араб, инглиз ва француз тилларида чоп этилади. Уларда 8 ёндан 85 ёнгача бўлган бир неча минг ўзбекистонлик бирордларнинг фаслдан иштироқи мусобакалар улар томонидан мавжуннинг билан кутиб олинганини кўрсатади. Мусобака якунига кўра, қимматбахо ва эсладик совфа соҳибларидан ташкиларни яна беш голиб – Фарғона вилоятининг Риштон туманидан бир колхозни, Самарқанд вилоятни, Нарпай туманидан бир толиб, Андижон вилоятни, Олтинкўл туманидан бир муаллима, Тошкент шаҳридан бир журналист ва бир режиссер жаҳонга донги кетган ахойиб ва гаройиб осори-атиқаларга бой, кўнча Misr газетаси кўлга кири

КҮЙ (22 март - 21 апрель)
Олдиндан пухта ўйланган янги гояларни амала ошириш мөжимисиз? Унда, бу ишга пайшанба, жума кунлари киришганинг маъкул. Башка кунлардада урингидек бўлсангиз ўзларини "ичимдагини топ" кабилида тутадиган кишилар билан рӯпада кела-сиз. Афсуски, улар билан ҳар кандай масаласда тил топишишингиз кийин кечади.

БУЗОҚ (22 апрель - 21 май)
Феълингиздаги теззик, ута таъсиричалик бу хафта ҳар кадамда ўзини сездириб туради. Шу сабабли гайри-конуниң ва гайри-табии ишлардан чотроқ да юринг. Имкони боричча бирорвлар билан тортиш-маслика ҳаракат қилинг. Шуни маслаҳат берамиш.

ЭГИЗАКЛАР (22 май-21 июня)
Бир қараашда муҳим воқеа гўҳшамасида, ўтиб кетган ноҳушинлардан дарёк берадиган ходиса юз бериши мумкин. Уни хеълингиздан чи-кариб юборишга уринманг, ба-рибир бутун хафта давомида оромингизни бузити туриши эҳтимоли бор. Кўнглингизга яқин кишилар даврасида бўлишга ҳаракат қилинг.

КИСКИЧБАКА (22 июня - 21 июль)
Бошқаларнинг дабдурустдан пулдор бўйиб колаётганинг кўриб, шайтон измира гиришингиз ва дуппа-дуруст даромад келтириб турган ишинингиз ўзгартириси ҳаракатига тушишингиз мумкин. Бу хафта бир ма-ромуда кетаётган ҳаётингизда бирор ўзгариш қилишга не хожат?

АРСЛОН (22 июль - 21 августь)
Молиявий, умуман моддий масалаларда ҳафта давомида бирор вадда берманг. Бу оқир-окибатда жиддий тавъиричликка олиб келади. Емаган сомсаға ҳафтулагандек, айбор булмасангизда, ёмон отлиқи чиқишингиз ҳеч гап эмас. Биламан, деб тутилгунча, билмайман деб кутилган яхши.

СУНБУЛА (22 август - 21 сентябрь)
Оилада юз бериши үмумкин бўлган харҳаша, сиз истамасангизда, шерик ва хамкорларнинг билан муносабатингизда салбий таъсири тутадиги. Бунга жиддий эътибор беринг. Аксолада улар билан орангизнинг узилиб кетишига сабаб бўлиши эътимолдан узоқ эмас.

Тарақиёт илгарилаб борган сари ҳамма соҳада янгиликка интишиши, "нимадир" қилиши истаги кучайиб бораверади. Ўша "нимадир" ҳалқининг корига ярайдиган, элу юртга манфаат келтирадиган бўлса нур устига нур. Гапни узоқдан бошлидик. Мақсадимиз эса, юртимизда нашр этилаётган журналлар қаторига яна бир нашр қўшилганидан сизларни хабардор қилиши.

Ўзбекистон аёллари узоқ вақт хотин-қизлар учун нашр этиладиган, республикамизда ягона деб юритиладиган "Саодат" журнални билан ҳамнафас бўлодилар. Журналда босиладиган мақола, ҳикоя, очеркларни севиниб, бавзида кўшиниб ўқиб юрдилар. Кекса онажон журналат "Саодат" сағифа "Саид", "Санам" каби янги нашрлар қўшилди. Хотин-қизлар учун из бўлса-да янги журналларнинг кўпайши, биринчидан, ўқувчидан танлаш имкониятини юзага келтирган бўлса, иккинчидан журналистлар орасида соглом рақобатни кучайтиради.

Иш бошида бу уч опа-сингил қаторига "Машхура" фирмасининг муассисасида "Машхура" журнали чон этила бошлиданди.

"Машхура" фирмаси раҳбари, шу номдаги журналинг таҳир ҳайъати раиси Машхура Юсупова бугун республикамиздаги тадбиркор аёллардан бири, фирма эса, асосан хотин-қизларга тикиши-бичиши, қандолат маҳсулотларини тайёрлаш сирларини ўргатади.

"Машхура" журналинг боз шиори доноларнинг: "Инсониятнинг энг катта бойлиги аёлдир", деган сўзларидир. Журналнинг нишона сонида "Аёл ким, у недан яралган?", "Янги турмушга чиқсан қизнинг вазифалари", "Гўзаллик сирлари, кийинши маданияти", "Пазандо маслаҳати" каби турли мавзуларда мақолалар ёзил қилинган.

Азиз муалима аёллар, дилбар ва ораста уй бекалари, бугунги саҳифаизиз меҳмони "Машхура" журналинг биринчи сони.

ЎЗ ҲУҚУҚИНГИЗНИ БИЛИНГ!

Оила-жамиятнинг ўзаги. Оилада қанчалик осоийштилил, то-тувлик, тинчлик, бирдамлик мавжуд бўлса, боланинг тарбия топиши, жамоат ишларида иштирок этишига кўп ҳисса қўшади. Балки шу сабабдан жаҳон миёсида жуда кўп қонунлар оиласи ҳимоя этиш, оналик ва болаликка фамхўрик қилиш, эрёк ва аёлларнинг тенг ҳуқуқлигини таъминлашга қаратилган. Буларга: никоҳ ёши, никоҳдан ўтишдаги ўзаро келишув, никоҳни расмийлаштириш тўғрисидаги БМТнинг 1962 йил ноябрда қабул қилинган Конвенцияси, Никоҳдан ўтиш учун минимал ёш, никоҳдан ўтиш ва никоҳни расмийлаштириш тўғрисидаги таклифлар (1965 йил 1 ноябр), Аёлларнинг сиёсий ҳуқуқи тўғрисидаги Конвенция (1952 йил 20 декабр), Аёлларни камситишни йўқ қилиш тўғрисидаги Декларация (1967 йил 7 ноябр) киради.

Бу қонун-хужжатларда жаҳон миёсида никоҳдан ўтувчиларнинг тенг ҳуқуқлилиги, озодалиги инобатга олиниши шарт эканлиги кўрсатилган.

1998 йил 30 апрелда қабул қилинган Ўзбекистон Республикаси "Оила" кодекси республикамиздаги оилавий муносабатларни, оиласидагиларнинг бир-бирларига бўлган муносабатларни, ота-она ва фарзандликка олиш ва бошқа муносабатларни тартибга со-лиш воситаси ҳисобланади.

Аёлларни оиласида ва жамиятда ҳимоя қилишга қаратилган умум-жаҳон миёсида ва республикамизда бир неча қонун, қонуний ҳужжатлар қабул қилинган.

Oshxona

ҚАЙМОҚЛИ ТОРТ

6 та тухум,
1 пиёла шакар,
0,5 пиёла ун,
1 пиёла ёнғоқ,
1 пиёла қанд упа,
0,5 литр суюқ қаймоқ керак бўлади.

Тухум оқи қаттиқ ва қуюқ кўпик ҳосил бўлгунча кўпиртирилади. Шакарни оз-оздан қўшиб аралаштирилади. Ёнғоқ унга қоришириб солинади. Тайёр хамир тагига қогоз солинган қолипга солиб пиширилади. Бисквит орасига қаймоқли крем суртилади. Орасига корж қўйиб, крем суртиб, қовуриб майдаланганди ёнғоқ сепиб чиқилади. Торт юзи қаймоқли крем билан безатилган тортлар салқин жойда сақланади. Бу кремга ранг қўшилмайди.

Кремни тайёрлаш.
Қаймоқ қуюлгунча кўпиртирилади, қанд упаси, ванилин солиб, 10 секунд яна кўпиртирилади. Қаймоқли крем билан безатилган тортлар салқин жойда сақланади. Бу кремга ранг қўшилмайди.

ЎНТА БЎЛСА...

"Ўнта бўлса ўрини бошқа, қирқта бўлса қилини", дейди болажон ҳақимиз. Албатта, шу фарзандлар билан кўксимиз тог, ҳаётимиз мазмунли, баҳти-миз тугал. Қора кўзлари жовдираб турган лўппи юзли мурға бир вужуд бизнинг ола-мимизга худди қўёшдек чарап-лам кириб келади, борлиғимизни нурафшон этади. Кўп сони фарзандлари, неварав-чевара ардоғидаги ишларни боян-хонларни кўриб ҳавасимиз келади. Республика Акшуерлар ва гинекология институтининг илмий ходими Замира ХОЛИТОВА шу борадаги баъзъ мулҳозаларини биз билан ўртоқлашди:

- Тиббёт нуқтаи назаридан қараганда эса аёл ҳаётининг "гуллабаган" даврида тувиши лозимлиги бежиз эмас. 18 ёшига етамаган даврда турғул жараёнларни асосатларни ёш она ва боланинг ҳаёти учун ҳавфли бўлади. 32 ёшдан утгандан сунг бўнанди ҳавф яна ошади. Масалан, 35 ёшли аёлларнинг ҳомиладорлик, турғул ва турғулдаги ҳаралдаги нобуд бўлиши каби ноҳуш ҳолатлар кўрсантичи 25 ёшли аёлларга ишларни боян-хонларни таъкидлаганимиздек, фарзанди ўсмир ёшига етиб, ҳаётеси ҳало маддий ёрдам ва маслаҳат-кўмакка мухтож бўлган пайтда, онаси 50-60 ёшига кириб, ҳаётдан чарчаб ул-гарида.

Руҳий томонини кўрсан, 18 ёшига кирмаган ёш оналарда ҳомиладорлик, турғул, бола парвариши ва тарбиси билан боғлиқ кўплаб ташвишларни бартараф этиш учун ҳаётий тажриба ҳам етишмайди, руҳий озиқ ҳам. 32 ёшдан кейин туккан оналар эса, айтлини 25 ёшдаги аёлга хос бўлган жисмоний ва рудий бардошга эга бўлмайди. Бундан ташқари, юқорида таъкидлаганимиздек, фарзанди ўсмир ёшига етиб, ҳаётеси ҳало маддий ёрдам ва маслаҳат-кўмакка мухтож бўлган пайтда, онаси 50-60 ёшига кириб, ҳаётдан чарчаб ул-гарида.

Тиббиёт нуқтаи назаридан қараганда эса аёл ҳаётининг "гуллабаган" даврида тувиши лозимлиги бежиз эмас. 18 ёшига етамаган даврда турғул жараёнларни асосатларни ёш она ва боланинг ҳаёти учун ҳавфли бўлади. 32 ёшдан утгандан сунг бўнанди ҳавф яна ошади. Масалан, 35 ёшли аёлларнинг ҳомиладорлик, турғул ва турғулдаги ҳаралдаги нобуд бўлиши каби ноҳуш ҳолатлар кўрсантичи 25 ёшли аёлларга ишларни боян-хонларни таъкидлаганимиздек, фарзанди кўрсангиз лозим. Аксинча, аёл ўз умрини ва оиласини олдиндан торозига солиб режаштириб олиши лозим.

Дунё дунё бўлибдики, эрекак ва аёл ўтрасида пинҳоний, киши билмас рақобат мавжуд. Ўзининг кучига, бақувватлигига ва ақлига ишонгандан эрекак эоти аёлларни на зар-писанд қилмай, бир қарич тепадан боқади. Ўзини камситилгандек ҳис этаётган аёлнинг эса бунга орияти чидамайди ва ... Аёл билан эрекак куч синашганидан кўра жойиброк эрмак йўқ оламда. "Замбарамингни ол, Энни" номли хорижий мусиқий фильмда ўзига ишонгандан чиқаришда қизалоқлар ўтил болаларга

бу борада ўзгача бир манзарани кўрамиз: АҚШда кўпчиликдан фикр олингандан шу нарса маълум бўлдики, 410 нафар зўр математик қобилиятли болаларнинг бор йўги 12 нафаригина қизлар экан.

Аёл чидамлироқ. Эрекаклар бадани 40 фоиз мушаклардан иборат, аёл вужуди эса — 25 фоиз. Эрекакларнинг мушаклари аёлларнинг "силлик" мушакларига нисбатан кўпроқ калория сарфлайди. Қизлар эпчили чаккон. Чакалоқларни эмишдан чиқаришда қизалоқлар ўтил болаларга

чайди. Шу сабабдан спорт физиологияси соҳасидаги врачлар аёлларни чидамлироқ деб ҳисоблашади.

Аёл вужуди нафақат чидамли, балки ўзини ҳимоя қилиш қобилиятни кучлироқ бўлади. Шу туфайли ҳам кема ҳалоқатларида эрекакларга нисбатан аёллар кўпроқ тирик қолишиар экан. Бу — кучлилар заифаларга солдаги ўрнини бўшатиб берганлиги учун эмас, балки аёл организмининг нисбатан мукаммалроқ тузилганилиги туфайлидир.

Математика фанига келсак, нисбатан "кўнгилчанроқ" бўлни сендан яхшироқ бажараман!" деб қуролланган гангстернинг устидан мазахлаб кулади. Илм-фан эса бу ўжар хилқатларнинг фазилатлари ва камчиликларини синчиллаб, миридан-сиригача текширишдан сира эринмайди. Алал-оқибат, бу текширишларнинг натижаси ўлароқ, олимлар жуда ажойиб хулосаларга келдилар.

Математика фанига келсак,

кўлингдан келган ишларни сендан яхшироқ бажараман!" деб қуролланган гангстернинг устидан мазахлаб кулади. Илм-фан эса бу ўжар хилқатларнинг фазилатлари ва камчиликларини синчиллаб, миридан-сиригача текширишдан сира эринмайди. Алал-оқибат, бу текширишларнинг натижаси ўлароқ, олимлар жуда ажойиб хулосаларга келдилар.

Аёлнинг соғлиги мустахкамроқ. Ҳомилалик чогидан-ноқ қизалоқлар ўтил болаларга нисбатан яшовчанроқ бўлишиларни таъкидлаганимиздек, фарзанди кўрсангиз лозим. Аксинча, аёл ўз умрини ва оиласини олдиндан торозига солиб режаштириб олиши лозим.

ЧАЁН (22 октябрь - 20 ноябрь)
Оила аъзоларингиз, яқин кишишарнингизга нисбатан баззан феълингизда учраб турадиган кўрсликка барҳам беришишнигиз лозим. Акс холда улар билан орангизда бошланадиган ишончлик жуда узоқ вақт давом этади. Ўни бартараф этиш учун кўп маслаҳат берамиш. Негаки, таҳмин ва тавваккал билан иш бирорлайсиш.

ЁЙ (21 ноябрь - 20 декабрь)
Үйламасдан қилинган битта ҳаракат билан кўплаб орзу-умидларнингизга чек куйшишнинг эҳтимоли бор. Илгари шу ўйл билан яхши натижанинг кўлга киритган бўлсангиз, бу гал уни таҳорроламаслигигизни маслаҳат берамиш. Негаки, таҳмин ва тавваккал билан иш бирорлайсиш.

ТОҒ ЭҶИСИСИ (21 декабрь - 20 январь)
Ҳафтанинг биринчи ярмида бирон масалада ўзларга валья буриб юбориши мумкин бўлган хатти-харакатлар ва ҳатто кучмас мулк олди-сотидисига ўхша юмушларни келгуси ҳафтага колдирсангиз, асло ютказмайсиз. Чунки бу кунларда мазкур юмушларга юлдузингиз ҳомийлик қилимайди. Аммо кўнгил майлига кулоқ солиб, хордик чиқарсангиз ҳаммаси альо!

ҚОВФА (21 январь - 20 февраль)
Тақдирингизни бир умрга буриб юбориши мумкин бўлган хатти-харакатл

Гүлнора АЪЗАМОВА 1953 иили Сурхондарё вилоятининг Бойсун шаҳрида туғилган. 1974 иили Термиз давлат музалимлар тайёрлаш институтининг тил-адабиёт факультетини битирган. Айни пайтда Бойсундаги 39-умумий таълим мактабида музалим.

Адабиёттағоят мөхри баланд. Шу мөхр билан ёш авлодга таълим беради, шу мөхр билан ўзи хам шеърлар машқ қилиб туради. Унинг шеърлари она юрга, унинг табиати инсонларига меҳру муhabbat, соғинчук қувонч, дарду изтироб или битилган. Куйидаги музалима-шоиранинг шеърларидан айрим намуналар газетхонлар эътиборига ҳавола этилмокда.

АРФИМЧОК

Үрикнинг шохига осиб арғымчоқ,
Балалик чогимида үнарғым ҳар чоқ.
Арғымчоқ, ҳавога кўттарған ғана
Нафасим сизмасди мишибти танамига.
Улайқим кўнгилда тўрфа хил ҳавас,
Ҳавасларим бағи бўлғинар алас.
Бу қун мен сўзлардан арғымчоқ, ясад
Учаман қизалоқ, давримга қараб.
Бирорқ, тополмайман мурғак чогимиши,
Қисмат қизиб кўйиган арғимчогимиши.

Ko'ngil bitiklari

МЕН АЁЛМАН

Мен аёлман,
Дил кучимга сўяндим,
Мен аёлман,
Кирк, жонимга шондим.
Тўйчиларим тўғонини
Осон жиловлай оғим,
Мен ғанимни ғарқ, этажак
Тўғонимга шондим.
Мен аёлман,
Тўғдан нозик қалдим бор,
Лек ғанимга ҳеч эгилмас
Тоғдек юксак қаффим бор.
Фарзандлашим даврасида,
Арғончаланар қаффим бор.
Онам бир салтанатди,
Мағурикка ҳаффим бор.
Мен аёлман,
Саодатга етганман.
Саодатим сўйлонининг
Қалбини забт этганман,
Мен аёлман...

АЛЛА

Бешикдаги Алномишиши,
Ёки Элбек паҳлавон?
Алла айтсан, орам олиб
Ухлад қолгин болажон.
Аллафарим оҳангига
Жўр бўлсин ерғ осмон.
Мурғаккина юрагинга
Кий бўлшиб оксин макон.
Бир цир шу оҳанг-ла,
Она юртинг меҳрини
Қалдинга кўйиб олгин,
Орам ол, үхлад қолгин.

Ma'rifat

ТАЪСИС
ЭТУВЧИЛАР:

Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги, Ўзбекистон Олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлиги, Таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий Кўмитаси.

Бош мұхаррир
Халим САЙДОВ

Таҳрир ҳайъати:
Йўлдош АҲМЕДОВ,
Жуманазар БЕКНАЗАРОВ, Икром БЎРИБОЕВ (масъул котиб), Шукур ЖОНБОЕВ, Курбонбой МАТҔУРБОНОВ,
Нўймонжон РАҲИМЖОНОВ, Йўлдош САИДЖОНОВ, Абдусамат РАҲИМОВ (бош мұхаррир ўринбосари), Хулкар ТЎЙМАНОВА, Сайдулла ҲАҚИМОВ, Ўткир ҲОШИМОВ

Рақам ва далиллар ҳаққонийлиги учун мақолалар музалифлари масъулдорлар. Фойдаланиммаган мақолаларга жавоб қайтарилмайди. «Ма'rifat»дан материалларни кўчириб босиш таҳририят руҳсати билан амалга оширилиши шарт.

МАНЗИЛИМИЗ:

700083, Тошкент,
Матбуотчилар кўчаси, 32.

ТЕЛЕФОНЛАР:

масъул котиб—136-56-42,
хатлар ва оммавий ишлар бўлими—136-54-23.

Газетани IBM компьтерида
Абдурасул НАРМАНОВ
ва Малоҳат ТОШОВА саҳифалади.

Навбатчилар:
Аҳмад ОТАБОЕВ,
Бахтиёр АБДУСАТТОРОВ

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 20.
ИНДЕКС: 149, 150.
Г-197.

Тиражи 50.041
Г. 1 2 3 4 5 6
Ҳажми 4 босма табок.
Офсет усулида босилган, қоз бичими А-3.

«Шарқ» нашриёт матбаа концерни босмахонаси.
Корхона манзили:
«Буюк Турон» кўчаси 41-үй

Босишга топшириш вақти —
20.00.
Топширилди — 20.00.

НАФС БАЛОСИ

Қайноқ ёз кунларининг бирида, даниллама ҳовлида кутилганидек дабдабла тўй бўлиб ўтди. Ота-онасининг яккаю ёлғиз, эрка қизи бўлган Умидахон бой-бадавлат хонаёнга келин бўлди.

Қариндош-уруг, қайнона-қайнотасининг совға қилган тилло узук, зирақ, билакузуклари билан қўллари тўйлиб кетди...

Тўйдан кейин, орадан икки-уч қун ўтган эди. Умидахон маликалардек ясаниб олиб, кечки овқатта ҳозирлик кўра бошлиди. Ҳовлига сув сепиб бўлгач, овқатнинг тузини кўрмоқчи бўлди. Овқатдан озгина олиб ичиб кўрди, тузи яхши. Бирдан гўштдан еб кўргиси келди. Бир гўштдан бўлғанини олиб оғзига соглан ҳам эди, шу

Vodea

пайт қайногаси келиб қолди. Умида ўзидан бир ёш катта бўлган шу қайногасидан жуда ҳам уялар эди. У нима қиларини билмай, гўштии чайна-масдан ютиб юборди. Гўшт бориб томогига тикилдио Умида ўзидан кетди... Бадавлат қайнота келинини барча зебу зийнатлари билан дағи қилишни буорди. Дағи молосими ҳам дабдабали ўтди.

Ярим кечаси нафси ҳакка-ла отган қайнога қабристонга қараб йўл олди. Қоронғуда бир ўзи гўрни очиб, ўлиқни чиқарди ва тақинчоқларни бирма-бир ечиб ола бошлиди. Шунда бир узук чикмай қолди. Қаттироқ, торткан келин йўталиб юборди. Томогидаги гўшт ўтиб кетди. Ажали етмаган келин тирилиб кетди. Бундай бўлишини кутмаган нафси бузуқ қайнога эса, кўрқанидан юраги ёрилиб, нариги дунёга равона бўлди. Шунга айтишади: "Менинг нафсим балодир, ёнган ўтта соладир", деб.

ШАХЛО ТЎЛАГАНОВА

Очиқ Жамият Институти — Ўзбекистон

Умумий ўрта таълим мактаблари учун "Мактаблар учун грантлар" дастурида иштирок этиш учун очик танлов эълон қиласди

Танловда Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган, таълим қандай тилда олиб борилишидан қатъий назар, барча умумий ўрта таълим мактаблари, гимназия ва лицеилар иштирок этишлари мумкин.

Танловнинг мақсади — анъанавий мактаблар фаолиятини ўзгартириш ва яхшилашга, шунингдек, янги моделдаги мактабларни тузишга қаратилган янги ташабbusларни қўллаб-куватлаш. Мактабларни танлаб олишда ўқувчиларнинг эҳтиёжларига қаратилган инновацион таълим, демократик муроқот принципларига хайриҳоҳлик асосий мезонлар хисобланади.

Танловда иштирок этиш учун куйидаги маълумотлар кўрсатилган талабнома юборилиши зарур.

1. Мактаб рақами, аниқ манзили (почта индекси билан) ва телефонлари, таълим мазмуни, мактабнинг кадрлар ва моддий таъминоти хусусида қисқача характеристика; мактаб директорининг ёки амалга оширилаётган ушбу лойиҳа раҳбарининг манзили, исми, фамилияси, отасининг исми.

2. Асосланган муаммолар, лойиҳа фоясининг, уни амалга ошириш учун зарурий шарт-шароитлар ҳамда кўрсатилаётган аниқ натижалар баёни.

3. Лойиҳани амалга оширишнинг иш режаси.

4. Бюджет ва унинг асоси.

Талабнома ҳажми машинка ёзувида 5 варакдан ошмаслиги лозим.

Танловда сиёsat, диний ва тижорат хусусиятига эга бўлган лойиҳа ва фоялар иштирок эта олмайди. Ҳар бир мактабдан фақат битта талабнома қабул қилинади.

Танловда иштирок этиш учун талабномалар 2000 йилнинг 15 апрелига кадар Очик жамият Институти — Ўзбекистонга тақдим этилиши лозим.

Кўшимча маълумот учун Очик Жамият Институти — Ўзбекистон координатори Гўзал Субановага мурожаат қилишингиз мумкин.

МАНЗИЛИМИЗ: Тошкент шаҳри, 700031, Зарбон кўчаси, 31-үй.

Тел/факс: (371) 120-68-54, 152-27-41, 56-54-53, 56-51-19, 56-52-09.

E-mail: guzal@freenet.uz